

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΑΙΔΙΚΑ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ.

Ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων δύο μεγάλα ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ ἀνοίγονται ρεύματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν συναθροίζει, τὸ δὲ διασκορπίζει τὰ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Πόσον χρήσιμος ἀποβαίνει ἡ ὑψωσις τῶν ὀχθῶν τοῦ πρώτου ρεύματος, μαρτυρεῖ ἡ ἰδιαιτέρα περίστασις, ὅτι ἐξ αὐτοῦ πληροῦται καὶ ὑπερχειλίζει τὸ δεύτερον ρεῦμα. Ὅσον περισσότερον ἀναπτύσσεται τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας, τόσον τὰ προχώματα καθίστανται ἰσχυρότερα. Ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει δραστηριωτέρα ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐν ταῖς νεωτέραις κοινωνίαις ὑπεράνω παντὸς μέτρου ὑπερακοντίσεως τῆς καταναλώσεως εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ ἀπολαυστικοῦ βίου.

Διὰ τοῦτο πρέπει ἡ διδασκαλία τῆς πρακτικῆς οἰκονομίας νὰ εἰσάγηται ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐντὸς τοῦ μεγάλου τῆς κοινωνίας σώματος. Σχολεῖα, βιομηχανικὰ καταστήματα, παντὸς εἶδους συγκεντρώσεις, καθ' ἃς ἡ παιδικὴ ἡλικία παρίσταται εἰς ἀριθμὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σπουδαῖον, εἶναι φυσικοὶ τινες ὀργανισμοὶ ἐπιτηδειότατοι πρὸς καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τοῦ πνεύματος τῆς οἰκονομίας. Θὰ λάβω ὡς θέμα τὸ σχολεῖον, ὡς τὸν εὐρύτερον ἐπὶ τοῦ προκειμένου συγκεντρωτικὸν ὀργανισμόν.

Αἱ ἀνώτεραι τάξεις τῶν σχολείων εἶναι προωρισμέναι νὰ ἐξασκῶσι τὸ μαθητικὸν παράδειγμα ἐπὶ τῶν κατωτέρων.

Ὅσοι μικρὰν ἔχουσι ἰδέαν περὶ τοῦ παραδείγματος τούτου

λησμονοῦσι τὴν ἐν τῷ μιμητικῷ τῆς παιδικῆς ἡλικίας σπουδαιότητα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ δύναμιν. Καθόσον προάγεται ἡ οἰκονομικὴ διδασκαλία παρὰ τοῖς μεγαλειτέροις, κατὰ τοσοῦτον ἡ ὄρεξις αὐτῆς εἰσάγεται καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις τῶν μαθητῶν.

Ἐν πρώτοις τὰ μαθηματικά δύνανται νὰ συνδυασθῶσι πρὸς τὰ οἰκονομικά ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν πρακτικῶν ὑπολογισμῶν, τοὺς ὁποίους τὸ ἀτομικὸν συμφέρον τῶν ταμειούτων μαθητῶν ἐννοεῖ πληρέστερον τοῦ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ἀφηρημένη νῦν διδασκαλία. Ἀκολουθῶς ἔρχονται αἱ θετικώτεροι συνέπειαι τῆς πολλαπλασιάσεως τῶν ταμειομένων κεφαλαίων· ἦτοι ποῖα ἠθικὰ ἐλατήρια κινοῦσι τὴν ψυχὴν τοῦ ταμειούτου μαθητοῦ καὶ ποῖαι ἐλπίδες ἐντεῦθεν γεννῶνται. Φαντάζομαι τὸ αἰώνιον, τὸ αἰσθητὸν μάθημα τῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ προνοητικῶν καὶ μὴ προνοητικῶν παρθένων!

Πρὸς λειτουργίαν τοῦ μηχανισμοῦ ἀπαραίτητος εἶναι ὁ διδάσκαλος, ὅστις, προσωρινὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ταμίας, ὀφείλει νὰ καταθέτῃ τὰ συναθροιζόμενα ποσὰ εἰς τὸ γενικὸν τῆς ἐπικρατείας ταμειυτήριον (τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς παρ' ἡμῖν). Ἴδου ποῖα μέθοδος ἀκολουθεῖται ἐν Βελγίῳ, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς περιλαμβάνον τὸν ἀκρίβεστερον τύπον τῆς Ἀγγλο-γαλλικῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐφαρμογῆς. Διὰ πᾶσαν τοῦ σχολείου κλάσιν ὑπάρχει κοινὸν διπλότυπον βιβλίον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος μαθητῆς κατέχει ἐν φύλλον. Τὸ μὲν στέλεχος ἀνήκει εἰς τὸν ταμειυτὴν διδάσκαλον, τὸ δὲ κοπτόμενον μέρος εἰς τὸν μαθητὴν. Ἐπ' ἀμφοτέρων εἶναι κεχαραγμένα 12 (ὅσοι οἱ μῆνες) κάθειοι στῆλαι καὶ 31 (ὅσαι αἱ ἡμέραι) ὀριζόντιοι γραμμαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐγγράφονται, ἐν τε τῷ στελέχει τοῦ διδασκάλου καὶ ἐν τῷ τεμαχίῳ τοῦ μαθητοῦ, αἱ ἐκάστοτε καταθέσεις τοῦ τελευταίου, οὔσαι δεκταὶ εἰς ὅσον δήποτε ἐλάχιστον ποσόν. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος ἐνεργεῖ ὁ διδάσκαλος τὰς ἀθροίσεις τῶν καταθέσεων ἐκάστου μαθητοῦ, καθ' ὅσον δὲ ὑπερβαίνουσιν αὐταὶ τὸ ἐν φράγκον, διευθύνον-

ται εἰς τὸ δημόσιον ταμειυτήριον, ἐν ᾧ κατατίθενται ἐπ' ὀνόματι τοῦ μαθητοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον δίδεται τοιοτρόπως διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ διδασκάλου τὸ προσῆκον βιβλιάριον.

Ὅπως ὁ ἔλεγχος περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπτύξεως, οὕτω καὶ ὁ περὶ τῆς οἰκονομικῆς τοῦ μαθητοῦ προόδου εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν γονέων αὐτοῦ, καθόσον στηρίζονται ἀμφοτέροι εἰς εἰδικὰ περὶ αὐτῶν ἐγγράφους ἀποδείξεις, τῶν ὁποίων ἡ συνέχεια εἶναι πολυτιμώτατος ὁδηγὸς διὰ τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας. Ἐνῶ δὲ κατὰ κανόνα ἡ παιδικὴ τοῦ μαθητοῦ ἡλικία δὲν εἶναι παραγωγὸς καὶ ἐπομένως αἱ κατ' αὐτὴν καταθέσεις ἀπορρέουσιν ἰδιαιτέρως ἐκ τῆς θελήσεως τῆς διδούσης τὰ χρήματα οἰκογενείας, ἡ τακτικὴ μεσολάβησις ταύτης, καὶ διὰ τὴν δόσιν καὶ διὰ τὴν ἐξέλεγχσιν, εἶναι σπουδαιότατον ἐφόδιον πρὸς τὴν οἰκονομικὴν τοῦ παιδικοῦ πνεύματος τροπὴν. Οἱ ἐργατικοὶ παῖδες, ὅσοι φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα, ἔχουσι μείζονας ἐξ ἑαυτῶν εὐκολίας εἰς καλλιέργειαν τοῦ ἐν τῷ σχολικῷ ταμειυτηρίῳ οἰκονομικοῦ πνεύματος. Παραλείπω τὴν ἐν τοῖς ἐργοστασίαις νεαρὰν ἡλικίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ κεντρικὴ τοῦ βιομηχανικοῦ καταστήματος διεύθυνσις πολὺ εὐχερῶς δύναται νὰ μεταβληθῆ, ὑπὸ ταμειυτικὴν ἔποψιν, εἰς προσωρινὸν, ὡς ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου, θεματοφύλακα, διὰ τὸ τέλος τῆς ἀσφαλεστερας (κατὰ τῶν κινδύνων τῆς ἀπειρίας) κατόπιν τοποθετήσεως τῶν ἀποταμιευμάτων ἐν τῷ γενικῷ τοῦ τόπου ταμειυτηρίῳ.

Ἐκτὸς τῆς διδακτικῆς σημασίας τῶν παιδικῶν ταμειυτηρίων, ἧτις προώριστα νὰ καρποφορήσῃ γενναιότερον ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ, ἐν γένει μὲν τὰ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀποταμιεύόμενα ποσὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν περίοδον π.χ. τῆς νεότητος τοῦ ἐργάτου πρὸς ἀγορὰν ἐργαλείων, καὶ λοιπὴν ἀρχικὴν ἀποκατάστασιν εἰς περαιτέρω τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν κανονικῶς ἐκπαιδευομένην νέαν γενεάν τοῦ σχολείου, ἡ ἐπιρροή τοῦ θεσμοῦ δύναται νὰ περιλάβῃ δλόκληρον τὸ

διάστημα ἀπὸ τοῦ κατωτάτου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου τῆς ἐκπαιδεύσεως βαθμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἢ περὶ τὰ βιβλία, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ παντὸς εἶδους διδάκτρα δαπάνη δύναται νὰ καταβάλληται, διὰ πάσης μάλιστα ἐξασφαλίσεως πρὸς τὰς περιπετείας τοῦ μέλλοντος, ἐκ τοῦ παρελθόντος χρόνου. Ὡστε οἱ συντρέχοντες τὸ παιδικὸν ταμειυτήριον γονεῖς ἐνῶ διδάσκουσι τὰ τέκνα των, συγχρόνως ἐπωφελοῦνται καὶ αὐτοὶ τῶν οἰκονομικῶν ὠφελειῶν των, τακτοποιοῦντες τὰς ἐπερχομένας αἰετοτε οἰκογενειακὰς περὶ τὴν παιδοτροφίαν ἀνάγκας.

Ὑπὸ καθολικὴν ἔποψιν ἢ ἀποτελεσματικότης τῆς ἀπὸ ἐλαχίστων ποσῶν χρηματικῆς συγκεντρώσεως πρέπει νὰ μελετηθῇ ἰδιαιτέρως ἐκ τῆς ἀφετηρίας τῶν παιδικῶν ταμειυτηρίων, διότι δι' αὐτῶν βαθμηδὸν δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τοσοῦτον ἢ ταμειυτικῆ τοῦ λεπτοῦ τάσις μεταξὺ τῶν ἀτόμων τοῦ πολλοῦ πληθυσμοῦ, ὅσον μαρτυρεῖ ἡ Σκωτικὴ πόλις Glasgow, ἣτις περιέχει 125 τοιαῦτα ταμειυτήρια (Penny Banks), τῶν ὁποίων ἡ ἐνιαύσιος τελευταῖον ἐργασία περιέλαβε 459 χιλ. πράξεις, ἤτοι δραχμὰς 952 χιλ. εἰς καταθέσεις καὶ 397 χιλ. εἰς ἐπιστροφάς.

Τοιαῦτα πορίσματα τῆς ταμειυτικῆς τῶν προοδουσῶν κοινωνιῶν εἶναι βεβαίως πολὺ ἐνθαρρυντικά. Ἐνῶ δ' ἀφ' ἐνὸς αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν εἶναι οὐσιωδῶς διδασκαὶ καὶ ἀφ' ἐτέρου οἱ καρποὶ χρόνῳ καὶ κόπῳ κτῶνται, μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ παιδικοῦ ταμειυτηρίου εἶναι σπουδαιότατος εἰς χεῖρας τῆς Πολιτείας μοχλὸς διὰ τὴν κατάσκοπὸν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς νεωτέρας κοινωνίας μεταρρυθμισιν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας. Τοιοῦτο ρόπως ἀπὸ τοῦ ἐργαστασίου μέχρι τοῦ σχολείου ἢ οἰκονομικῆ τῶν παραγωγικῶν κεφαλαίων ἀρμονία θὰ εἶχε τι πειθαρχικὸν πρὸς ἀδιάκοπον πρόοδον, ὑπὸ τὰς σταθερὰς τῆς καθόλου ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐμπνεύσεις.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἡ Ἀδριανούπολις εἶναι τὸ κυριώτερον ἐμπορεῖον τοῦ ὀμῶνύμου νομοῦ (βιλαετίου) τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ἡ ἐν αὐτῇ ἐμπορικὴ ἐργασία κατὰ μὲν τὴν ἐξαγωγὴν ἀνήκει ὅλη σχεδὸν εἰς τοὺς Ἑλληνας, κατὰ δὲ τὴν εἰσαγωγὴν τὸ πλεῖστον εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς Ἑβραίους. Ἡ Ἀδριανούπολις κεῖται ἐν τῷ κέντρῳ σχεδὸν τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς συμβολῆς τριῶν μεγάλων ποταμῶν, τοῦ Ἑβρου, τοῦ Τονσίου καὶ τῆς Ἀρδας, οἵτινες πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀρτηρίαι, μεταβιβάζουσαι εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐξ αὐτῆς διὰ τοῦ Ἑβρου μετακομίζουσαι εἰς τὴν θάλασσαν τὰ μεσογειότερα προϊόντα, καὶ τὰνάπαλιν τὰ θαλάσσια μέχρι τῆς ἐνδοτέρας ξηρᾶς. Τρεῖς θάλασσαι ἐξ ἀποστάσεως ἐκατέρωθεν 24 περίπου ὡρῶν συναγωνίζονται εἰς τὴν ἐν γένει ἐμπορικὴν κίνησιν τῆς Ἀδριανουπόλεως: ὁ Εὐξείνιος Πόντος διὰ τῆς Ἀγγιᾶλου καὶ τοῦ Πύργου, ἡ Προποντίς διὰ τῆς Ραιδεστοῦ καὶ Καλλιπόλεως, καὶ ἡ Μεσόγειος διὰ τῆς Αἴνου καὶ Γιουμουλτζίνας. Περιπλέον ἢ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη σιδηροδρομικὴ ἐν Τουρκίᾳ συκοινωνία περιέχει, διὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ τὴν περίξ αὐτῆς χώραν, ἐλπίδας μέλλοντος ἀνωτέρου παντὸς ὑπολογισμοῦ.

Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις δὲν εἶναι ἀποσκοποῦ ἢ ἔρευνα περὶ τῶν τάσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀδριανουπόλεως, τὸ ὅποῖον πρέπει νὰ διακριθῇ ἀπὸ τὸ ὁμοειδὲς ἐμπόριον τῆς λοιπῆς Θράκης, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ λησμονηθῇ ὅτι ἡ Ἀδριανούπολις εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς χώρας ἐμπορικὴ ἀποθήκη, πρὸς τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ νομὸς συνδέεται. Κατὰ τὸ 1873 ἡ διεθνὴς κίνησις τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀδριανουπόλεως περιέλαβεν 153 088 225 γρόσια (1),

(1) Ἐκαστον γρόσιον ἀντιστοιχεῖ πρὸς $\frac{1}{2}$ τῆς δραχμῆς. Ἐπομένως 38 272 056 δραχμαὶ δὲν εἶναι ἀσήμαντος ἐμπορικὴ ἀξία εἰς χεῖρας μιᾶς πόλεως.

ἐξ ὧν 65 390 980 ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ 87 697 245 ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς, διαμοιραζόμενα ἐπὶ τοῖς $\frac{1}{10}$, ὡς ἀκολουθῶς.

Χῶραι	Εἰσαγ.	Ἐξαγ.	Χῶραι	Εἰσαγ.	Ἐξαγ.
Βέλγιον	37	—	Ρωσία	1,25	—
Ἀγγλία	17	23,17	Ὀλλανδία	0,76	—
Αὐστρία	13	10	Ἀμερικὴ	0,75	—
Γαλλία	12,30	39,22	Ἡγεμονεῖαι	0,46	—
Τουρκία	9,25	9,53	Ἑλλάς	0,30	3,93
Γερμανία	6,15	—	Ἰταλία	0,25	14,13
Ἑλβετία	1,53	—			

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (1873).—Μελετῶντες τὰς διαφόρους τάσεις τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου, παρατηροῦμεν ὅτι αἱ σπουδαιότεραι ἀφορῶσι τὰ ἐπόμενα. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν σιδηροδρομίαν ἐφόδια, ἧτοι ἀτμομηχαναί, ἄμαξαι, τροχοί, ἐργαλεῖα, γαιάνθρακες, κλπ. τὰ ὁποῖα, τὸ πλεῖστον ἐκ Βελγίου, Αὐστρίας καὶ Ἀγγλίας προερχόμενα, ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 26 130 000 γρόσια.

Νήματα.—Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὰ ἀνωτέρω εἶδη εἰσαγωγῆς, ἀνήκοντα οὐσιωδῶς εἰς τὴν πρώτην τῶν σιδηροδρομῶν ἀποκατάστασιν, τὰ νήματα τῆς Ἀγγλίας ἀποτελοῦσι τὸ σημαντικώτερον εἶδος τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει εἰσαγωγῆς, 4 530 000 γρόσια. Τὰ νηματουργεῖα τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην, ἀν καὶ ἀλλαγῶ ἀπὸ τοῦ 1870 ἤρξαντο νὰ εἰσάγωσι τὰ προϊόντα αὐτῶν. Ὀλίγα δέματα ἀπεστάλησαν ἐκ τῶν κλωστηρίων τῆς Στυλίδος καὶ τῆς Σύρου ὡς δείγματα, τῶν ὁποίων ὁμως ἡ ἐξόδευσις ἀπῆντησεν δυσκολίας, οὐκ ἔνεκα τῆς ποιότητος ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀνεπιτηδειότητος ἢ ἀδρανείας τῶν ἐπιφορτισθέντων τὴν δοκιμὴν τῆς εἰσαγωγῆς. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὡς καὶ ὅλης τῆς Θράκης, τὰ νήματα τῆς Ἑλλάδος ἔχουσι σπουδαῖον μέλλον καὶ δύναται νὰ συναγωνισθῶσι πρὸς τὰ Ἀγγλικά κατὰ τε τὴν ποιότητα καὶ τὴν τιμὴν. Ἡ διὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Γαλλικῶν ἀτμοκινήτων συγκοινωνία ἀπὸ Ἑλλάδος μέχρι Δεδεα-

γατσίου καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου μέχρις Ἀδριανουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως εἶναι προχειρότερα εἰς τὰ ἐργαστάσια τῆς Ἀνατολῆς ἢ εἰς ἐκεῖνα τῆς μᾶλλον μεμακρυσμένης Δύσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ Ἀγγλικά νήματα ἀνήκουσι ταῦτα εἰς κατωτέραν ποιότητα ἀποκλίνουσι πρὸς τὸ μέλαν χρῶμα καὶ εἰσάγονται κλωσμένα ἢ ἄκλωστα. Πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ μικρὰ ποσότης καλλιτέρας ποιότητος, ὡς καὶ τὰ ἐρυθρὰ καὶ κυανὰ νήματα, τὰ ὁποῖα ἡ ἐγγύριος ὑφαντικὴ προμηθεύεται ἐξ Ἀγγλίας καὶ Ἑλβετίας. Οἱ εἰσαγόμενοι ἀριθμοὶ νημάτων εἶναι συνήθως $\frac{1}{11}$ καὶ $\frac{1}{24}$, ἀποτελοῦντες τὰ $\frac{3}{11}$ τῆς ὅλης εἰσαγωγῆς, ἐξ ὧν τὰ $\frac{2}{11}$ κλωσμένα καὶ τὸ $\frac{1}{11}$ ἄκλωστα. Ἡ μεγαλειτέρα κατανάλωσις προτιμᾷ τοὺς ἀριθμοὺς $\frac{1}{11}$, ἐπομένως πρὸς τὴν παραγωγὴν τοιούτων πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἀποβλέψῃ ἡ Ἑλληνικὴ νηματουργία, ἥτις ὅσον ἀφορᾷ τὴν λευκότητα καὶ τὴν ἄλλην ποιότητα ὑπερτερεῖ τῆς Ἀγγλικῆς ὡς ἐν παραδείγματι ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ $\frac{1}{11}$.

Υφάσματα.—Τὰ μὲν βαμβακίρὰ λευκὰ ἀποκλίνοντα πρὸς τὸ μελάγχρουν καὶ τὰ κυανὰ ἀξίας 3 020 000 γροσίων, προέρχονται ἐξ Ἀγγλίας, τὰ δὲ ἐριοῦχα ὡς καὶ τὰ καλλιτέρας ποιότητος μεταξωτὰ καὶ ἡμιμεταξωτὰ ἐκ Γαλλίας, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἐξ Ἑλβετίας (ἡμιβαμβακίρὰ καὶ παντός εἶδους μανδηλικὰ), ἐξ Αὐστρίας (φέσια, ζῶναι, κεφαλοδέματα, καλεμκεριά, ἀπομιμήσεις κουτουγιῶν, ἀλατζάδων κλπ.) καὶ ἐκ Γερμανίας (ἰδίως ἐκ Σαξωνίας ἡμιμεταξωτὰ, ἀπομιμήσεις σελιμιέδων κλπ.). Παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι ὅτι προηγουμένως ὑπῆρχεν ἐν τῷ τόπῳ ἱκανῶς εὖρωστος ὑφαντικὴ, τῆς ὁποίας ὁμως τὰ προϊόντα ἀπεμιμήθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἢ ξένη βιομηχανία, καὶ ἰδίως ἡ Γερμανικὴ καὶ Αὐστριακὴ, ὥστε, θεραπεύουσα τὰς περὶ τὰ δυσαρμονικά σχήματα καὶ χρώματα ἐρριζωμένας παλαιὰς ὀρέξεις τῶν χωρικῶν πληθυσμῶν, κατώρθωσε διὰ τῆς μεγάλης εὐθηνείας νὰ περιορίσῃ τὴν ἐγγύριον βιομηχανίαν εἰς μικρὸν κύκλον ἐνεργείας. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ

εύρη αὐτή τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας ἄνευ ἀλλαγῆς τῶν ἀπηρ-
χαιωμένων μεθόδων καὶ τελειοποιήσεως τῶν ὀργάνων τῆς.

Μέταλλα. — Αἰ εἰς τοιαῦτα εἶδη κύριαι προμήθειαι τῆς Ἀδριανουπόλεως προέρχονται ἐξ Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Βουλγαρίας, περιλαμβάνουσι δὲ ὀλικὴν ἀξίαν 3 277 660 γροσίων, ἐν οἷς 875 000 ὁ Βουλγαρικὸς σίδηρος, τιμώμενος ὅσον καὶ ὁ Ἀγγλικὸς, προτιμώμενος μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων σιδηρουργῶν διὰ τὸ εὐπλαστον αὐτοῦ. Ὁ ἐκ τῆς Δύσεως σίδηρος κατεργασμένος καὶ ἀκατέργαστος ἀξίας 882 000 γροσίων, ὁ χάλυψ 275 000, κατεργασμένος χαλκὸς 400 000 καὶ ὁ ἀκατέργαστος 340 000, ὁ ψευδάργυρος 192 000, ὁ λευκοσίδηρος 132 000, κλπ.

Δέρματα. — Μεταξὺ τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς εἰσαγωγῆς, ἰδιαιτέρως ἀξιοσημεῖωσα εἶναι τὰ δέρματα ἕνεκα τῆς κατ' αὐτὰ σπουδαίας μετοχῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἰς τὸν διεθνῆ συναγωνισμόν. Ἐπὶ 1 346 000 γροσίων, 772 000 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γαλίαν, 220 000 εἰς τὴν Ἑλλάδα, 222 000 εἰς τὴν Χίον καὶ τὴν Σάμον καὶ 102 000 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, Καλλιπόλιν καὶ Σμύρνην. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ποιότητα, ἡ πρώτη ἀνήκει εἰς τὰ Γαλλικὰ δέρματα διὰ τὴν στιλπνότητά καὶ ἐν γένει καλὴν κατεργασίαν αὐτῶν. Τὰ Ἑλληνικὰ ἔρχονται κατόπιν, ὄντα μᾶλλον ὑγρά καὶ ὑποκείμενα ἐντεῦθεν εἰς ἐλάττωσιν βάρους καὶ ἀπώλειαν στιλπνότητος ἐν ταῖς ἀποθήκαις. Τὰ λοιπὰ τῆς εἰσαγωγῆς δέρματα κατέχουσι τὴν τελευταίαν θέσιν.

Παρατηρεῖται ἀπὸ τινος, ὅτι ἡ εἰσαγωγή τῶν Ἑλληνικῶν δερμάτων τείνει εἰς ἐλάττωσιν, ἐνῶ ἡ τῶν Γαλλικῶν διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ ἡ τῶν λοιπῶν διὰ τὴν εὐθηνίαν προβαίνει εἰς αὔξησιν. Ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας νῦν συγκοινωνίας τῆς Σύρου μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως (διὰ Δεδεαγάτσ) τὰ Ἑλληνικὰ δέρματα θὰ εὕρωσι τοῦ λοιποῦ μείζονα διέξοδον τῆς διὰ Κωνσταντινουπόλεως πρότερον ἐνεργουμένης. Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι τὰ βυρσοδεφεῖα τῆς Ἑλλάδος, ἀποβλέποντα πρὸς τὴν τελειοποίησιν τῆς νεωτέ-

ρας ἐν Θράκῃ καταναλώσεως εἰς δέρματα, θὰ φιλοτιμηθῶσι νὰ ἀπομιμηθῶσι τὰ Γαλλικὰ, πρὸς τὰ ὁποῖα κατὰ πάντα λόγον δύνανται ἐκ τῶν εὐκολιῶν τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς των νὰ συναγωνισθῶσι. Ἴδου εἰς ποίας τιμὰς κατὰ τὸ 1874 ἐπωλοῦντο τὰ δέρματα ἐν Ἀδριανουπόλει:

	γρόσια	δραγμαὶ	φόρος
Γαλλικὰ, ἡ ὀκτὲ 28 — 32,	ἤτοι 7—8	68	παράδ.
Ἑλληνικὰ » 19 ½ — 20 ½,	4,80—5,10	64	»
Κιόπολεως λευκὰ » 18 — 19	4,50—4,75	—	—
Χίου βοῶν κόκκινα » 17 — 17 ½	4,25 — 4,35	—	—
Σμύρνης καὶ Καλλιπόλεως κόκκινα » 16 — 17	4 — 4,25	—	—
Σάμου, καμήλων » 11 — 12	2,75 — 3	—	—
» βουβάλων » 13 ½	3,40	—	—
» βοῶν » 16 — 17 ½	4 — 4,35	—	—

Ἡ μεταξὺ τῶν Γαλλικῶν καὶ Ἑλληνικῶν δερμάτων φορολογία ἐλκύει ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν, διότι ἐνῶ αἱ ἀνώτεραι τιμαὶ αὐτῶν εἶναι ὡς 8 : 5, ἀφ' ἑτέρου ἡ φορολογία των εἶναι ὡς 68 : 64, δηλαδὴ πέραν πάσης ἀναλογίας. Ὑπολείπεται λοιπὸν ἡ δέουσα ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἐνέργεια τῆς ἡμετέρας πολιτικοοικονομικῆς.

Σάπωνες. — Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς κωμοπόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅπως καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, κατασκευάζεται ἐγγχώριος σάπων ἐκ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ὑπάρχοντος ἀφθόγου ζωϊκοῦ λίπους ἐπιτηδείου πρὸς τὴν τιτανώδη συγκρότησιν τῶν Θρακικῶν ὑδάτων. Ὅταν τὸ λίπος ὑπερτιμᾶται, αὐξάνει ἡ εἰσαγωγή τοῦ ἐξ ἐλαίου σάπωνος. Ἡ κυριωτέρα ποσότης τούτου προέρχεται ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Ἀλλοτε εἰσήγοντο καὶ ἐκ Κρήτης καὶ Λέσβου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐγένετο εἰσαγωγή καὶ τῶν πρασίνων σαπῶνων τῆς Ζακύνθου, οἵτινες διὰ τὴν καλὴν αὐτῶν ποιότητα καὶ τὸ σχετικῶς εὐωνότερον τάχιστα παρηγηκῶνισαν τοὺς Κρητικοὺς καὶ Λεσβιακοὺς σάπωνας. Ἀλλ' εὐθὺς κατόπιν τὰ σαπωνουργεῖα τῆς Μιτυλήνης καὶ τοῦ Πλουμαδίου, ἀπομιμηθέντα τὸ πράσινον χρῶμα τοῦ

Ζακυνθίου σάπωνος, ἐνόθευσαν τὸ εἶδος καὶ διὰ τῆς μεγάλης ἐντεῦθεν εὐθηνείας τῶν (2 $\frac{1}{2}$ —3 γρόσια ἢ ὀκᾶ) κατώρθωσαν οὐ μόνον νὰ ἀποκλείσωσι τοὺς Ζακυνθίους σάπωνας ἀλλὰ καὶ νὰ δυσφημήσωσιν αὐτοὺς ὡς νενοθευμένους, ὥστε ἤδη προτιμῶνται οἱ λευκοὶ σάπωνες τῶν Μοσχονησίων καὶ τῶν Κυδωνιῶν οἵτινες μετὰ τῶν ἐκ Μιτυλήνης ἀνεβιβάσθησαν τῷ 1873 εἰς 2 250 000 γρ. Οἱ Ἕλληγες ὅθεν σαπουνουργοὶ τῆς Ζακύνθου καὶ τοῦ Πειραιῶς πρέπει νὰ ἀναπτύξωσιν ἔτι μᾶλλον τὰς δυνάμεις τῶν, διὰ δραστηριωτέρων ἐν Θράκῃ ἐμπορικῶν γνωριμιῶν, διὰ μείζονος κατὰ τεμάχια βάρους (100—120 δραμιῶν) ἀναλόγως τῆς ἐπιτοπίου συνηθείας, καὶ διὰ διακριτικῶν σημείων τοῦ σάπωνος, ἐν τοῖς ὁποίοις ἀκατανόητον πῶς ἔνια προτιμῶσι, τῆς Ἑλληνικῆς σφραγίδος τοῦ ἐργοστασίου τῶν, σημείωμα Τουρκικόν.

Υελικά. — Ἡ κατανάλωσις τῶν εἰδῶν τούτων τῆς βιομηχανίας προβαίνει ζωηρῶς ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἀπὸ ἀσημάντου ποσότητος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἀνεβιβάσθη ἢ εἰσαγωγή αὐτῶν εἰς 600 000 γρόσια τῷ 1873. Ἡ Ἑλληνικὴ ὑελουργία τῆς Σύρου καὶ τοῦ Πειραιῶς, καθὼς καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα βιομηχανία, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐκ τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀνατολῆς διέξοδον τῶν προϊόντων αὐτῆς. Ἀπαιτεῖται ὅμως σύντονος σπουδὴ τῶν ἐπιτοπίων ἀναγκῶν, ἐπιμονὴ καὶ συνδυασμὸς τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος μετὰ τοῦ ἐμπορικοῦ. Οἱ ἐν Εὐρώπῃ βιομήχανοι εὐρίσκονται εἰς ἀδιάκοπον ἐνέργειαν, ζητοῦντες παραγγελίας, προσφέροντες εὐκολίας καὶ συλλέγοντες πληροφορίας δι' ὑπαλλήλων, τοὺς ὁποίους ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἀποικιακά. — Ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν κατέχει σπουδαιότητα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐμπορίῳ. Μόνον δύο εἶδη ἀναβιβάζονται εἰς 4 203 000 γρ. ἤτοι ὁ καφὲς 1 875 000 καὶ ἡ ζάκχαρις 2 328 000.

Κιγκάλια. — Ἀποτελεῖ ὁ κλάδος οὗτος τῆς βιομηχανίας σπουδαίαν ἐμπορικὴν ἐποψιν, συγκεφαλαιουμένης τῆς εἰσαγωγῆς τῶν προϊόντων αὐτοῦ εἰς 2 500 000 γρό-

σια, πρὸ πάντων ἐκ Γαλλίας καὶ ἐκ Γερμανίας. Ἐντύπωσιν προξενεῖ ἢ κατὰ τὸ εἶδος τοῦτο, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ, Γερμανικὴ τακτικὴ, ἥτις δι' ἐπιμελοῦς σπουδῆς τῶν ἔξεων τῶν χωρικῶν κατεπλημμύρησε τὸν τόπον ἐκ μικρῶν καὶ ἀσημάντων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τῆς κοινῆς βιωτικῆς ἀνάγκης μέχρι τοῦ στολισμοῦ τῶν σωμάτων πολιορκοῦσι τὴν Θρακικὴν κατανάλωσιν δι' εὐθηνείας καὶ ποικιλίας συναρμοζομένης πρὸς τὴν κοινωνικὴν τοῦ τόπου ἀνάπτυξιν.

Λοιπὰ εἶδη. — Μεταξὺ τῶν λοιπῶν εἰδῶν πρέπει νὰ σημειωθῶσι, κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν, τὸ Τουρκικὸν ἄλας 800 000 γρ., αἱ βαφαὶ 1 171 000, τὰ ἔλαια καὶ αἱ ἔλαια 615 500, τὰ οἶνοπνεύματα 999 000 (ἐν οἷς 600 000 ἐκ Ρωσσίας) τὰ τετραγευμένα ἐν γένει 821 000, τὸ πετρέλαιον 800 000, τὰ φώσφορα 1 070 000, ὁ χάρτης 384 000, τὰ βιβλία 75 000. Παραλείπομεν τὰ λοιπὰ εἶδη, εἰδὸτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ σταματήσωμεν εἰς τὴν ἐνδεικτικὴν σμικρότητα τῆς πνευματικῆς τῶν βιβλίων εἰσαγωγῆς ἥτις ἐν τούτοις τόσον στενῶς συνδέεται πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τοὺς ὅρους τῆς μεταξὺ φυλῶν καὶ τόπων συγκοινωνίας τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΞΑΓΩΓΗ. (1873). — Τὸ κυριώτερον τῆς ἐξαγωγῆς ἀποτελοῦσιν ἰδίως αἱ πρῶται ὕλαι, τὰς ὁποίας θέλομεν πραγματευθῆ ἐν τῇ ἐπομένῃ τάξει.

Δημητριακοὶ καρποὶ. Ἡ ἐν ὅλῳ τῷ νομῷ τῆς Ἀδριανουπόλεως συγκομιδὴ αὐτῶν ὑπερέβη κατὰ τὸ 1873 τὰ 49 000 000 κοιλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 25 000 000 ἐξήχθησαν διὰ τῶν λιμένων Αἴνου καὶ Δεδεαγασίου. Μόνη ἡ ἀγορὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπολογίζει ἐν τῷ ποσῷ τούτῳ 2 000 000 ἀξίας πλέον τῶν 51 000 000 γροσίων, ἐκ τῶν ὁποίων 100 000 κοιλὰ διὰ Σύρον, Πειραιᾶ καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου. Τὸ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θράκης σιτεμπόριον ἦτο πολὺ μικρότερον ἄλλοτε, ἐνεργούμενον διὰ μικρῶν πλοιαρίων, τὰ ὁποῖα προσήγγιζον εἰς Αἶνον ἢ καὶ ἀνέβαινον τὸν ποταμὸν Ἰβρον μέχρις Ἀδριανουπόλεως. Ἀλλ' αἱ εὐκολίαι, ἃς πα-

ρέχει νῦν ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Δεδεαγατσίου ἠύξησε καὶ θέλει αὐξήσει ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐξαγωγὴν τῶν Θρακικῶν σκληρῶν (ιδίως πέριξ τῆς Ἀδριανουπόλεως) σίτων, αἱ μέσαι τιμαὶ τῶν ὁποίων κατὰ τὸ 1873 ἦτο 30 γρόσια τὸ κοιλὸν (τῶν ἀπαλῶν σίτων 29, τοῦ καλαμβοκίου 18, τῆς σικάλεως 19, τῆς κριθῆς 15, τῆς βρώμης 13).

Δέρματα ἀκατέργαστα. — Εὐρύτατον στάδιον δύναται νὰ εὔρη τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐμπόριον ἐν ὄλῳ τῷ νομῷ τῆς Ἀδριανουπόλεως, διὰ τὴν μεγάλην κατ' αὐτὸν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, ἣτις μολονότι ἀγνοεῖ τὴν νεωτέραν τελειοποίησιν, ἔνεκεν ὅμως τῶν μεγάλων εἰς φυσικὰς βοσκὰς ἐκτάσεων ἀποτελεῖ σπουδαιότατον κλάδον τῆς καθολικῆς τοῦ τόπου παραγωγῆς. Ἡ Ἀδριανούπολις ἐξήγαγε τῷ 1873 δέρματα αἰγῶν (ἀξίας 1 375 000 γρ.), ἀρνίων (1 080 000 γρ.), βοῶν (930 000 γρ.), ἐριφίων (630 000 γρ.), βουβάλων (560 000 γρ.), γουναρικὰ ἀλωπέκων, λύκων κλπ. (220 000), λαγωῶν (50 000), αἰγῶν (σαχτιάνια) ἡμικατεργασμένα (450 000 γρ.). Τὸ κύριον τῆς ἐξαγωγῆς ταύτης διευθύνεται πρὸς τὴν Αὐστρίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ἡ παραγωγή εἶναι πολλῶ γενναιοτέρα, διότι ὑπολογίζει ἐν ὄλῳ τῷ νόμῳ 500 000 προβατοδέρματα (μέση τιμὴ 3—4 γρόσια ἕκαστον), 200 000 αἰγοδέρματα μεγάλα (20 γρ. τὸ ζεῦγος), 700 000 ἀρνοδέρματα (12 γρ. τὸ ζεῦγος), 200 000 ἐριφοδέρματα (14 γρ. τὸ ζεῦγος), 80 000 λαγωοδέρματα (9—10 γρ. τὸ ζεῦγος). Ἡ μεταξὺ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ τῆς παραγωγῆς ἀπομένουσα εἰς τὸν τόπον διαφορὰ συντηρεῖ τὴν ἐγχώριον βυρσοδεψίαν δι' ὑποδήματα, ἐφίππια, καλύματα τῆς κεφαλῆς ἐν τοῖς χωρίοις κλπ.

Ἐρῖα. — Ἡ ὀλικὴ καθ' ἅπαντα τὸν νομὸν παραγωγὴ ἀνέβη εἰς 1 600 000 ὀκάδας, ἐκ τῶν ὁποίων 650 000, ἀξίας 7 637 500 γροσίων (μέση τιμὴ 11 $\frac{1}{2}$ γρ. ἡ ὀκά), ἐξήχθη πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξ Ἀδριανουπόλεως διὰ Ραιδεστοῦ, Καλλιπόλεως καὶ Γιουμουλτζίνας. Ἐν γένει τὰ μὲν ἐξαγόμενα ἔρῖα εἶναι καλλίστης ποιότητος καὶ μᾶλλον

λευκά, τὰ δὲ διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν ἀπομένοντα μᾶλλον μαῦρα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαφορὰν ταύτην τοῦ χρώματος, ἡ ἀναλογία τῶν μαύρων εἶναι ὡς 5 τοῖς $\frac{1}{2}$, ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ἀπέναντι 7 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{2}$, ἐν τῇ δευτέρῃ. Αἱ τιμαὶ κυμαίνονται ἀπὸ 8—12 γρόσια τὴν ὀκά.

Κουκούλια καὶ μέταξα. — Ἡ μεταξωσκωληκοτροφία ἐναχολεῖ σπουδαῖον ἐν Θράκῃ πληθυσμὸν, τοῦ ὁποίου τὸ κύριον ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν. Ἡ ὀλικὴ παραγωγή τοῦ 1873 ὑπερέβη τὰς 400 000 ὀκάδας κουκουλίων, ἐξ ὧν 82 000, ἀξίας 7 563 740 γροσίων, ἐξήχθησαν διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως, 100 000 ἐπεξεργάσθησαν τὰ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντα τρία ἀτμοκίνητα μεταξουργεῖα, ἀποστειλάντα εἰς Μασσαλίαν τὸ ἐξ αὐτῶν προϊόν εἰς μέταξαν περὶ τὰς 7 000 ὀκ. ἀξίας 2 800 000 γρ. Τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἐν τοῖς λοιποῖς ἀρχαίκοις τοῦ τόπου μεταξουργεῖοις παρασκευαζομένη χονδρὴ μέταξα, ἐκτὸς τῆς ἀναγκαίας διὰ τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν ποσότητος εἰς κατασκευὴν γυναικείων ὑφασμάτων καὶ λοιπῶν περὶ τὴν ἐνδυμασίαν ἀπλοϊκῶν στολισμῶν.

Ξυλεία. — Ἡ δασικὴ οἰκονομία τῆς χώρας ἐπιδέχεται σπουδαίας ἐν τῷ μέλλοντι καλλιέργειας, ἀφ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῆς χώρας δασῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς εἰς 850 000 τεμάχια (ταβανοσάνιδα καὶ δεκάρια) ἀναβιβαζομένης ἐξαγωγῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως (ἀξίας 1 700 000 γρ.).

Τυροί. — Ἡ ποιμενικὴ ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ 350 000 ἕως 450 000 ὀκ. τυροῦ (κασκαβάλι), τοῦ ὁποίου τὸ ἥμισυ περίπου (1 400 000 γρ.) ἐξήχθη διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἡ παραγωγή αὕτη ἔχει τὴν κυρίαν ἐστίαν αὐτῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀδριανουπόλεως, Φιλιππουπόλεως, Διδυμοτείχου, Αἴνου, Καλλιπόλεως, Μαλγάρων, Ραιδεστοῦ καὶ Τεσσαράκοντα Ἑκκλησιῶν. Ἐν γένει ἡ ἐξαγωγή τοῦ νομοῦ περιλαμβάνει τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς, διευθύνεται δὲ ἰδίως πρὸς τὴν λοιπὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ἐξῆς ἐπιτοπίων τιμῶν 6—8 $\frac{1}{2}$ —10—12 γρ. ἀναλόγως τῆς ποιότητος.

Καπνός. — Αποτελεί οὗτος ἐν τῶν σημαντικωτέρων προϊόντων τοῦ νομοῦ Ἀδριανουπόλεως, τοῦ ὁποίου ἡ παραγωγή ἀνέβη κατὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔτος 1873 εἰς 1 400 000 ὀκάδας, ἐξ ὧν 400 000 ἀξίας 1 600 000 γρ. ἐξήγαγεν ἡ Ἀδριανούπολις, τὸ πλεῖστον πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ρωσσίαν. Πρέπει ἐνταῦθα νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ ἐπ' ἐσχάτων εἰσαγωγή τοῦ ἐπὶ τῶν καπνῶν μονοπωλείου θέλει πιθανῶς ἐξασκήσει κρίσιμον ἐπιρροήν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργικῆς ταύτης βιομηχανίας.

Σησάμια. — Ἡ παραγωγή αὐτῶν εἶναι πολλῶ σπουδαιότερα. Ὁλόκληρος ὁ νομὸς παράγει περὶ τὰ 4 ἑκατομ. ὀκ. κατ' ἔτος ἐπὶ τιμῆ, ἐν μετρίᾳ μὲν ἐσοδείᾳ, 3—3 $\frac{1}{2}$ γρ. τὴν ὀκά, ἐν εὐφορίᾳ δὲ, 2 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{3}{4}$. Τὸ ἥμισυ περίπου τῆς παραγωγῆς ταύτης διευθύνεται εἰς Γαλλίαν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον χρησιμεύει εἰς τὴν κατανάλωσιν τοῦ τόπου πρὸς κατασκευὴν ταχυνίων, χαλβάδων καὶ τοῦ ἀναπληροῦντος τὸ ὑγρὸν τῆς ἐλαίας σησαμοέλαιον. Ἡ κατὰ τὸ 1873 παραγωγή ὑπῆρξεν ἐλλειπῆς ἔνεκεν τῆς προσβαλλούσης τὰ θερινὰ προϊόντα μεγάλης ξηρασίας. Ἐπομένως ἡ ἐξαγωγή περιορίσθη εἰς 76 270 ὀκ. σησάμια, ἀξίας 4 576 000 γρ.

Λοιπὰ εἶδη. — Μεταξὺ αὐτῶν ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτα εἶναι τὰ σάρωθρα, εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν Ἀδριανουπόλεως καὶ Διδυμοτείχου. Ἡ ἑτησία παραγωγή ὑπερβαίνει τὰς 600 000 ὀκ. ἐξ ὧν 4 000 000 τεμάχια ἐξήγαγεν ἡ Ἀδριανούπολις τῷ 1873 (1 125 000 γρ.) Ἐκ τῶν λοιπῶν ἐξαχθέντων προϊόντων κυριώτερα εἶναι τὸ ροδέλαιον (19 000 γρ.), τὰ ράκη (168 000 γρ.), τὰ κόκκαλα καὶ τὰ βουβαλοκέρατα (166 000 γρ.), τὰ ἄλευρα (600 000 γρ.), ὁ βούτυρος (100 000 γρ.), τὰ ὄσπρια (100 000 γρ.), αἶταριχευτὰ βόειαι γλῶσσαι (99 000 γρ.) κλπ.

Τοιαύταις εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνάπτυξις τοῦ ἐξωτερικοῦ κατὰ τὴν Θράκην ἐμπορίου. Ἐὰν ἐπιθεωρήσωμεν τὰ γενικὰ πορίσματα αὐτῆς δι' ὅλης τῆς ἐλαστικότη-

τος τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν τῆς Καταστατικῆς, αἵτινες ὁμολογητέον συνελέγησαν μετὰ δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσιν οἱ γνωρίζοντες ὅπως οὖν τὴν Ἀνατολήν· ἐὰν συνδυάσωμεν τὰ πορίσματα ταῦτα ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν γεωγραφικὴν καὶ γεωλογικὴν τῆς χώρας ἀποκατάστασιν, ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ εὐρὺ τῆς ὁσημέραι ἀνδρουμένης μεγάλης συγκοινωνίας ἔργον, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῶν μετ' ὀλίγον χρόνον οἰκονομικῶν τῆς Θρακικῆς χώρας τυχῶν.

Κ. ΒΑΤΙΚΙΩΤΗΣ.

ΠΟΙΝΙΚΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ.

Μεταξὺ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ μεταχειρισθῆ ὁ νομοθέτης πρὸς ἀγνισμόν τοῦ ἀδικήματος, διόρθωσιν τοῦ ἐγκληματίου καὶ ἐκφόβισιν τῶν μιμητῶν αὐτοῦ, οὔτε ἡ στέρησις τῆς ζωῆς, οὔτε ἡ στέρησις τῆς περιουσίας, οὔτε ἡ στέρησις τῆς τιμῆς ἀποτείνονται ἀποτελεσματικώτερον πρὸς τὸν τριπλοῦν τοῦτον σκοπὸν, ὅσον ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ θανατικὴ ποινὴ δὲν διορθώνει. Τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον χύνει, ἐρεθίζει μᾶλλον ἢ ἐκφοβίζει τὰ πρὸς αὐτὸ ρέποντα κακοποιὰ τῆς κοινωνίας στοιχεῖα. Ἀνάξιον δὲ εἶναι δόγμα διὰ πεπολιτισμένην κοινωνίαν τὸ «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος».

Ἡ καθ' ὁλοκληρίαν ἢ ἐν μέρει δήμευσις προσβάλλει τὴν ὑπαρξιν τῆς οἰκογενείας τοῦ τιμωρουμένου, τουτέστι τὰ θεμέλια αὐτῆς κοινωνικῆς ὑπάρξεως. Ἡ δὲ πανηγυρικὴ τῶν βαρβαρικῶν χρόνων ἐξατίμασις μαρτυρεῖ τελείαν ἄγνοιαν τῶν στοιχειωδεστέρων ὄρων τῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων συμβιώσεως.

Μόνη ἡ εἰρκτὴ ἔχει τὴν ἀναγκαίαν πρὸς τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐγκλήματος ἐλαστικότητα. Ἐλαφρὰ ἢ βαρεία, σύντο-

μος ἢ μακρὰ, προφυλάττει τὴν κοινωνίαν καὶ διορθώνει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς. Ἐὰν τὸ ὠραιότερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐγκόλπιον εἶναι ἢ ἐλπίς, ἢ εἰρκτὴ ἔχει γεγραμμένην ἐπὶ τῆς θύρας αὐτῆς τὴν οὐρανίαν ταύτην λέξιν. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ εἰρκτὴ δὲν παραδειγματίζει εἶναι σχετικὴ. Ἐῶ ὄντι δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸν, ὡς προερέθη, ἐρεθιστικὸν παραδειγματισμὸν τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας δὲν προξενεῖ φόβον!

Ἴνα φέρη τὰ κοινωνικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἡ ποινικὴ φυλακὴ ἀναπόφευκτος εἶναι ὁ ὀργανισμὸς τῆς. Ἐὸ σύστημα τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἐγκληματιῶν, φύρδην μίγδην ἐντὸς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους, φέρει κατὰ νοῦν τὰς ἐν Nantes ἐπαναστατικὰς φυλακὰς τῆς Γαλλίας τοῦ 1793, ἐν αἷς ἐπὶ 32 χιλ. ἀτόμων πλέον τοῦ τρίτου ἀπεβίωσεν ἐντὸς ὀκτῶ μηνῶν ἐκ τῆς νόσου καὶ τῆς κακουχίας. Ἡ ἐν Λονδίνῳ κεντρικὴ φυλακὴ Newgate περιέκλειε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα 5 ἄτομα ἐντὸς χωρισμάτων 1 $\frac{1}{2}$ μέτρου μήκους καὶ 1 πλάτους, ἐντὸς τῶν ὁποίων τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ διήρχοντο τὴν νύκτα, λέγει ὁ Dixon, «ἀπὸ τῆς 4 ὥρας μ. μ. ἐν βαθυτάτῳ σκότει καὶ ἐν τῇ μᾶλλον οἰκτρᾷ ἐπαφῇ.» Ἡ φυλακὴ Newgate ὑπῆρξεν ἐντεῦθεν ἐστία φοβερῶν μολυσματικῶν νόσων, αἵτινες ἀπεδεκάτιζον οὐ μόνον τοὺς ἐν αὐτῇ ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν κατοικοῦντας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπελογίσθησαν τῷ 1750 εἰς λόρδος δήμαρχος, δύο δικασταί, πολλοὶ ἑνορκιοὶ καὶ 60 μάρτυρες. Βεβαίως ἀπέναντι τοιούτων προηγουμένων αἱ φυλακαὶ τῆς Ἑλλάδος, μεθ' ὅλην τὴν Ἑνετικὴν καὶ Τουρκικὴν αὐτῶν καταγωγὴν, ἀποβάλλουσι μέρος τοῦ βαρβαρικοῦ στίγματός των.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων τῆς ὑγιεινῆς, ἐν τοιούτῳ συστήματι συντρίβεται ἡ θεμελιώδης ἐγνοια τῆς ποινῆς, ὁ ἀγνισμὸς ἦτοι καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ πεπτοκότος ἐγκληματιῶν. Ὅπως ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ οὕτω καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ, ὅσον συσσωρεύονται αἱ νόσοι, τόσον τὸ ἐντεῦθεν ἐξαγόμενον καθίσταται μᾶλλον μολυσματικόν. Ἡ φυλακὴ τότε

δὲν εἶναι καθαρτήριο τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ πανδαιμόνιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὀδηγοῦνται οἱ κακοί, ἵνα ἐξέλθωσι χειρότεροι.

Ὡς ἀντίδρασις κατὰ τῆς καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ πρὸς τὸ ἄτομον ἐγκληματικῆς ταύτης συγκεντρώσεως ἀνεφάνη, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἰδίως τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακῇ ἀπομονώσεως. Ἡ ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐντελῆς τοῦ ἐγκληματιῶν ἀποχώρησις εἶναι μεγάλης σημασίας διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βαθμιαίας ἐξασθενήσεως τῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐὰν ἐσυγχωρεῖτο ἢ παραβολῇ, ἔπρεπεν ἡ εἰρκτὴ νὰ ἀποτελῇ εἶδος Βαρουχείου ὕπνου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγειρόμενος ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ εἰσέρχεται εἰς νέαν δι' αὐτὸν κοινωνίαν. Ἐὰν ὑπῆρχε ποτὸν λήθης, ἡ μονωτικὴ φυλακὴ θὰ ἦτο τοιουτοτρόπως τὸ ποτήριον αὐτῆς καὶ θὰ συνέβαινε διὰ τοὺς κακοὺς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰκονίζει ὁ Πλάτων διὰ τοὺς μετεμψυχουμένους ἀνθρώπους, εὐθύς ὡς διαβῶσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τῆς Ἀνάγκης, «πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδῖον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ· σκηναῖσθαι οὖν σφᾶς ἤδη ἐσπέρας γιγνομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμὸν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγχεῖον οὐδὲν στέγειν. Μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν . . . Ἐπειδὴ δὲ κοιμηθῆναι καὶ μέσας νύκτας γενέσθαι, βροντὴν τε καὶ σεισμὸν γενέσθαι, καὶ ἐντεῦθεν ἐξαπίνης ἄλλον ἄλλη φέρεσθαι ἄνω εἰς τὴν γένεσιν, ἄττοντας ὡσπερ ἀστέρας.»

Τοιαύτη ὁμως δοκιμασία εἶναι ἀνωτέρα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ αὐστηρὸν τῆς ἀπομονωτικῆς φυλακῆς σύστημα ἔχει τοιαύτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωικῆς ἐν γένει οἰκονομίας, ὥστε, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Dr Pietri-Santa, ἐπιφέρει δεινὴν διατάραξιν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. Ἐν μιᾷ τετραετίᾳ ἐπὶ 25 268 ἀτόμων, ὑποβληθέντων εἰς τὸ σύστημα τοῦτο, 26 ἐγένοντο αὐτόχειρες, 43 ἀπεπειράθησαν δεινὰ κατὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ δὲν ὑπολογίζονται οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον

ἢ ἦττον παθόντες τὰς φρένας. Τόσον ἀληθεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει κοινωνικός καὶ ὅτι ἡ διαρκὴς ἀθέτησις τοῦ νόμου τούτου συντρίβει ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, ὥστε παρετηρήθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ πρωτοτύπῳ τοῦ συστήματος τούτου φυλακῇ ἐν Auburn τῆς Ἀμερικῆς, ὅτι ὅσοι διεσώθησαν ἐκ τῆς πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς καταστροφῆς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν ἐκ τῆς ἠθικῆς, ἀλλ' ἐξῆλθον εἰς τὴν κοινωνίαν μετὰ τὸ τέλος τῆς ποινῆς κακουργότεροι ἢ πρὶν (Toqueville). Σημεῖον ὅτι τὸ ὀρθὸν δὲν κεῖται εἰς τὰ ἄκρα, καὶ ὅτι μεταξὺ συμβιώσεως καὶ ἀπομονώσεως ἐπρεπε νὰ εὔρεθῃ ὁ ἀναγκαῖος σύνδεσμος, ἐὰν πρόκειται νὰ ἀποσοβῆθῃ τὸ κοινωνικὸν κακὸν, ἀναλόγως τῆς ἀνωτέρας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποστολῆς. Ἐπενοήθη ὅθεν ἡ κατὰ σκοπὸν σύμπραξις τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐργασίας. Ἐνῶ ἀμφότεραι χειραγωγοῦσι τὸ πνεῦμα, ἐν τῇ ἐρημίᾳ τοῦ μονήρους τῆς φυλακῆς βίου, συγχρόνως δὲν τὸ ἀφίνουσι νὰ σβεσθῇ. Τοιοῦτοτρόπως ἐπουλοῦνται βαθμηδὸν αἱ ἠθικαὶ πληγαὶ, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς τῆς κοινωνίας εἰσέρχεται ἐκ νέου ἐντὸς αὐτῆς μετὰ καρδίας συντετριμμένης, διανοίας καθαρωτέρας καὶ ἐργατικῆς δυνάμεως ἀποτελεσματικωτέρας.

Τὰ ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης ἀναπτυχθέντα συστήματα δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἰς δύο κεφαλαιώδεις κατηγορίας, καθόσον τοῦτέστιν ἐπλησίασαν πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῆς μὲν πρώτης κατηγορίας προίσταται ἡ μεταρρυθμισθεῖσα εἰρκτὴ τῆς προμνησθείσης πόλεως Auburn, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι προωρισμένοι ἢ μὲν νύξ εἰς τελείαν ἀπομόνωσιν ἐν χωριστοῖς κατ' ἀτομον κελλίοις, ἢ δὲ ἡμέρα εἰς συνεργασίαν ἐν κοινοῖς ἐργαστασίοις, ἄνευ συνομιλίας καὶ ἄνευ ἐτέρας ἀνταλλαγῆς ἰδεῶν, ἐκτὸς ἐκείνων τὰς ὁποίας γεννᾷ ἐν τῇ ψυχῇ ἢ σιωπηρὰ προσέγγισις τῶν ὁμοίων. Ἡ δὲ ἕτερα κατηγορία, ἢ καὶ αὐστηροτέρα, ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Φιλαδελφείᾳ, πόλιν ἐπίσης τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ φυ-

λακισμένοι βιοῦσι νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν χωριστοῖς ἕκαστος κελλίοις, ἐν τοῖς ὁποίοις κατὰ μόναν ἐργάζονται, μὴ ἔχοντες ἄλλην κοινωνίαν ἐκτὸς τῆς τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου τῆς φυλακῆς. Ὁ συνδυασμὸς δὲ οὗτος ἀπεδείχθη ἐν Σουηδίᾳ (1868—72) ὅτι ἱκανοποιεῖ τοὺς ἐπιθυμητοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς, διότι ἀπὸ 4 τοῖς % ἐν ταῖς ἀπομονωτικαῖς φυλακαῖς προσέβαλεν ἡ νόσος 4 $\frac{1}{2}$ τοῖς % ἐν ταῖς λοιπαῖς, καὶ ἡ ἀναλογία τῆς θνησιμότητος ἀπὸ 2 τοῖς % ἐν ταῖς πρώταις ἀνέβη εἰς 3 τοῖς % ἐν ταῖς δευτέραις.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν συστημάτων τούτων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐν τούτοις λίαν ἀπολύτως. Καὶ τὸ κλίμα καὶ ὁ φυλετικὸς χαρακτήρ ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεγάλην ἐπιρροήν. Λαοὶ ἦττον ζωηροὶ δύνανται πλειότερον νὰ προσαρμοσθῶσι πρὸς τὸ τῆς ἡμερονυκτίου ἀπομονώσεως σύστημα, ἐνῶ ἄλλοι λαοὶ, ἐν τοῖς ὁποίοις ἡ ποικιλία τοῦ κοινοῦ βίου εἶναι ἀπαιτητικωτέρα, οὕτως εἰπεῖν, φυσικὴ ἀνάγκη, ἐννοοῦσι πληρέστερον τὴν συνεργασίαν τῆς ἡμέρας καὶ τὴν ἐρημίαν τῆς νυκτός.

Ἡ οἰκονομικὴ σημασία τῶν δύο τούτων συστημάτων πρέπει νὰ ληφθῇ ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψιν. Εἶναι πλάνη νὰ νομίσῃ τις ὅτι ἡ πρόοδος τῶν ἐθνῶν ἀποτελεῖται ἐν τῇ ἀμέσῳ μεταβολῇ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεώς των. Ἀπ' ἐναντίας ἡ ἀληθὴς καὶ μόνιμος πρόοδος εἶναι ἡ βαθμηδὸν προαγομένη. Ἐν Σουηδίᾳ π. χ. ἡ κυρία μεταρρυθμίσις τῶν φυλακῶν ἤρξατο κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 1840 καὶ συνεπληρώθη κατὰ τὸ 1865, ἐντὸς δηλαδὴ ὄλης εἰκοσιπενταετίας. Προξενεῖ δὲ ἐντύπωσιν ἡ δαπανηθεῖσα σχετικῶς μικρὰ ποσότης 6 $\frac{3}{4}$ ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς κατασκευὴν 78 μονωτικῶν φυλακῶν, περιχουσῶν 2 255 κελλία φωτεινὰ καὶ 98 σκοτεινὰ ἢ ἡμισκοτεινὰ διὰ τὰς πειθαρχικὰς τῆς εἰρκτῆς ποινῆς. Ἡ μεγαλειτέρα φυλακὴ περιέχει 147 κελλία καὶ ἡ μικροτέρα 8, κατὰ μέσον δὲ ὄρον ἑκάστη 60—100. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι μαρτυροῦσι τὴν καὶ ἐν Ἑλλάδι εὐκολίαν των. Πῶς! ἐντὸς εἰκοσιπενταετίας δὲν ἠδύ-

ναυτο να οικονομηθῶσιν παρ' ἡμῖν 6 ἑκατομμύρια διὰ τὸν ἀνθρωπισμόν;

Βεβαίως ἡ Σουηδικὴ δαπάνη δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰς ἀλλαχού γενομένας. Διὰ μίαν μόνην ἐν Λονδίνῳ πρότυπον τῆς Pentonville φυλακῆν ἐδαπανήθησαν 2 $\frac{6}{10}$ ἑκατομ. δραχ. τῷ 1843. Ἡ Ἀγγλο-Σουηδικὴ ὁμῶς αὕτη σύγκρισις ἀποδεικνύει τὸ ὑπολειπόμενον εὐλογον διὰ τὴν Ἑλλάδα στάδιον. Κατὰ τοῦτο τὰ πορίσματα τῶν ἐν Σουηδία νέων φυλακῶν εἶναι λίαν ἐνδεικτικά:

Ἔτη	Πληθυσμὸς τῆς χώρας	Φυλακισμένοι
1840	3 138 887	17 686
1850	3 482 541	13 410
1860	3 787 735	12 577

Κατὰ δεκαετίαν, μετὰ σταθερότητος ἀξιοθαυμάστου, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὄλων κατοίκων αὐξάνει, ὁ ἀριθμὸς τῶν φυλακισμένων ἐλαττοῦται.

Ἡ κατὰ σκοπὸν ποινικὴ διαχείρισις τῆς ἀπομονωτικῆς φυλακῆς ἐξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ καταστήματος διευθετήσεως. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν ὁδὸν Mazas φυλακὴ ἔχει σχῆμα ἡμικύκλιον, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποίου κεῖται ὁ ναὸς καὶ τὸ κύριον τῆς διευθύνσεως τοῦ καταστήματος μέρος. Ἀπὸ τοῦ κέντρου τούτου ὡς ἀκτίνες διαχωρίζονται πρὸς τὰ ἄκρα ἐξ σειραί, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶναι διαρρημένη εἰς ἰδιαίτερα κελία, τῶν ὁποίων αἱ θύραι ἡμιανοίγονται οὕτως, ὥστε ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὅλα τὰ κελία περιέχουσι φυλακισμένους, δύνανται οὗτοι, διὰ τῆς θύρας των μέχρι τοῦ τελευταίου ἄκρου τῆς σειρᾶς, νὰ βλέπωσιν ἐκατέρωθεν τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς φυλακῆς τελουμένην ἱερουργίαν, ἀκούοντες συνάμα τοὺς παρηγορητικούς λόγους τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας. Ὁ μηχανισμὸς οὗτος λειτουργεῖ καὶ ἀπὸ τῶν ἐξ σειρῶν καὶ μάλιστα ἀπὸ τριῶν πατωμάτων, ἐν τοῖς ὁποίοις περιλαμβάνονται 1 260 κελία.

Ἡ χωρητικότης τῶν κελίων εἶναι διάφορος ἀναλόγως τοῦ συστήματος τῆς μονήρους ἢ ἐν κοινῷ ἐργασίας. Ἐν τῇ εἰς Middlesex φυλακῇ τοῦ Λονδίνου ἐπικρατεῖ τὸ δεύτερον σύστημα, ἐπομένως τὰ 530 κελία αὐτῆς ἔχουσι καθ' ἑκάστον χωρητικότητα 2 $\frac{1}{2}$ μέτρων εἰς μῆκος καὶ 2 εἰς πλάτος. Τὰ ἐργαστᾶσια κατὰ μέρος, ὅπως καὶ οἱ 30 μηχανικοὶ τροχοὶ (tread-mill), τοὺς ὁποίους ὀφείλουσι νὰ κινῶσι κατὰ διαλείμματα οἱ εἰς ἐξαναγκαστικὴν ἐργασίαν καταδεδικασμένοι. Ἀφ' ἐτέρου τὰ μὲν Σουηδικὰ κελία ἔχουσι 3,25 μέτρ. μῆκος, 2 πλάτος, καὶ 2,80 ὕψος, τὰ δὲ τῆς ἐν Pentonville Ἀγγλικῆς φυλακῆς 4 μέτρ. μῆκος, 2,12 πλάτος καὶ 2,75 ὕψος.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ φυλακῇ ἑκάστον κελίον περιέχει μίαν κρεμαστὴν κλίνην, νιπτῆρα, μίαν τράπεζαν, ἐν κάθισμα, λαμπτήρα φωταερίου, καὶ κώδωνα διὰ τὰς περιστάσεις τῆς ἀνάγκης. Σωλῆνες ἐκ τοῦ τοίχου, ὁ μὲν διαδίδει ἀνάλογον θερμότητα, ὁ δὲ ἀνανεοῖ τὴν ἀτμόσφαιραν. Πρὸς τὴν ὀροφὴν τοῦ κελίου ὑπάρχει μικρὰ διὰ τὸ φῶς θυρίς, ἐπὶ δὲ τῆς θύρας ὀπή, ἐξ ἧς ὁ ἐπιστάτης, φέρων ἐμβάδας ἐξ ἐρίου, ἐπιτηρεῖ τοὺς φυλακισμένους. Ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν Σουηδικῶν φυλακῶν περιλαμβάνεται ἰδιαίτερος ὁ παρήγορος ἄμα καὶ καθησυχαστικὸς τῆς χλόης περίπατος, ἐν τῷ ὁποίῳ δύνανται νὰ περιδιαβάσωσιν δέκα περίπου πρόσωπα μετὰ τῆς δεούσης ἐπιτηρήσεως, χωρὶς νὰ συναντηθῶσι πρὸς ἀλληλα. Τὸ ποινικὸν δικαστήριον κατέχει μίαν πτέρυγα. Ἐπίσης δὲ τὸ διευθυντήριον, τὸ νοσοκομεῖον, τὸ λουτρόν, τὸ μαγειρεῖον, αἱ ἀποθήκαι, τὸ φυλακεῖον, τὸ ὀμιλητήριον καὶ λοιπὰ τῆς φυλακῆς ἐφόδια, εἶναι καταλλήλως πρὸς τὸν σκοπὸν τοποθετημένα.

Ἡ ἐν τῇ ἀπομονωτικῇ φυλακῇ ὑπηρεσία δὲν διακρίνεται ἐπὶ μεγάλη δαπάνη. Διὰ τὴν Σουηδικὴν, ὡς ἀναφέρει ὁ κ. Λέουκον Duc, ἀρκεῖ εἰς διευθυντῆς ἔχων μισθὸν ἐνιαύσιον 2 000—3 100 δραχμῶν, εἰς ὑποδιευθυντῆς 1 100—1 300, τρεῖς—ἕξ φύλακες ἀνά 800—1 100 ἑκάστος, μία ἐπιστάτρια 600—900, μία μάγειρος 200—300, εἰς

ιερεὺς διδάσκαλος 700—1 400 καὶ εἰς ἰατροὺς 400—900. Εἰς μόνους τοὺς δύο τελευταίους ἐπιτρέπεται ἡ ἐκτὸς τῆς φυλακῆς κατοικία, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ὅρος ἀπαράιτητος, ἡ φυλακὴ εἶναι τὸ μόνιμον τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν κέντρον. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν συντήρησιν τῶν καταδίκων, περίεργος εἶναι ὁ ἐπόμενος τῆς Σουηδικῆς φυλακῆς πίναξ τῶν εἰς ἕκαστον ἄτομον κατὰ πᾶσαν ἐβδομάδα ἀναλογούντων εἰδῶν, διαμοιραζομένων, ἐκτὸς τοῦ ἄρτου, ἐν διαδοχικῇ τινι πρὸς τὰς ἡμέρας ποικιλίᾳ.

	Ἐν χειμῶνι	Ἐν θέρει
"Ἄρτος	4025 γραμ. (1)	4025 γραμ.
"Ἀλευρον σίκαλης	596 »	596 »
» κριθῆς	401 »	21 »
Γρουαυ »	360 »	— »
Μπιζέλια	639 »	213 »
Κρέας νωπὸν	340 »	170 »
» τεταριχευμένον	170 »	340 »
Χοίρειον »	126 »	126 »
"Ἀρέγγαι	256 »	256 »
"Ἄλας	135 »	127 »
Πέπερι	0,4 »	0,4 »
"Ὀσπρια νωπὰ	042 »	100 »
Πατάται	2,76 λίτρ.	— »
Γάλα	1,82 »	1,82 λίτρ.

Ἐπὶ τῆς ὀλικῆς δαπάνης τῆς συντήρησεως ἡ ἐργασία τῶν καταδίκων πρέπει νὰ ληφθῇ ἰδιαιτέρως ὑπ' ὄψιν. Ἐὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς κοινωνίας, ἵνα τιμωρῇ τοὺς κατὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἀμαρτάνοντας, δὲν ἀπαλάσσει τούτους ἐκ τῆς ἀναλόγου ὑποχρεώσεως, ἵνα τὸ καθ' ἑαυτοὺς συντρέξωσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἄπ' ἐναντίας ἡ διὰ τὸ τέλος τοῦ ἀγνισμοῦ τοῦ ἐγκλήματος σύμπραξις τῆς κοινωνίας μετὰ τοῦ ἀδικήσαντος ἀποτελεῖ μίαν τῶν φιλοσοφικωτέρων τῆς ποινῆς βάσεων. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐργασία τοῦ καταδίκου εἶναι προωρισμένη οὐ μόνον εἰς

(1) 1000 γραμ. = 312 δράμια τῆς ὀκάς.

τὸν συγκερασμὸν τῶν ἐν τῇ αὐστηρότητι τῆς ἀπομονωτικῆς φυλακῆς δεινῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως συνεπειῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἐκ τῆς συντήρησεως τῆς φυλακῆς οἰκονομικῶν τῆς πολιτείας βαρῶν, τὰ ὅποια προκαλεῖ ἀφ' ἑνὸς ἡ ὑπαιτιότης τοῦ ἐγκληματίου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ συμφέρον τῶν λοιπῶν τῆς κοινωνίας μελῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ Benjamin Constant περὶ τῆς δουλικῆς φύσεως τῆς ἐν τῇ φυλακῇ ἀναγκαστικῆς ἐργασίας εἶναι ὅπως οὖν μεταφυσικῆ. Ἐὰν ἡ ἐργασία εἶναι μία ὄψις τῆς ποινῆς, ἡ σωτηρία μάλιστα αὐτῆς, καὶ συγχρόνως οἰκονομικὴ ὑποχρέωσις τόσον πρὸς τὸ παρὸν ὅσον καὶ πρὸς τὸ μέλλον, (διότι βεβαίως δὲν δύναται νὰ συζητηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς κοινωνίας ἵνα ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς τῆς ἐργατικὸς τοὺς ἐν ἀργίᾳ διαφθαρέντας), δὲν ἔχει ἀνάγκην μείζονος ἀποδείξεως τῆς δικαιολογικῆς φύσεώς της. Ἐν γένει ἡ ἀνάπτυξις τῶν κατὰ σκοπὸν ἐλατηρίων τῆς ἐργασίας ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐργαζομένου συνδέεται μετὰ τῆς ἀρχαιοτέρας εὐλογίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ εἰπὼν «ἐν τῷ ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φάγεται τὸν ἄρτον σου» δὲν ἠγνῶει νὰ ἀπελπίσῃ τοὺς ἐγκληματίας.

Ἐποθέτω λοιπὸν, ὅτι μετὰ τοῦ ἐργοστασίου τῆς φυλακῆς καὶ τῶν καταδίκων δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἶδος συνεταιρισμοῦ, καθ' ὃν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀξίας τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῶν τόκων, τὸ ὑπόλοιπον καθαρὸν προϊόν διαμοιράζεται μετὰ τῶν ἐργαζομένων καὶ τοῦ καθιδρύματος, ἵνα οὕτω πρὸς μὲν τοὺς πρώτους ἀποτελεσθῇ βαθμῆδὸν τὸ ἀναγκαῖον χρηματίον διὰ τὴν μέλλουσαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποκατάστασιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὸ καθιδρυμα τῆς φυλακῆς καταρτισθῇ σπουδαῖος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ διαρκῆς πόρος. Ἀναλόγως τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς κοινῆς ἢ κατὰ μόνους ἐργασίας, ὁ συνδυασμὸς οὗτος δύναται νὰ λάβῃ καὶ εὐρυτέραν ἔτι ἀνάπτυξιν. Ἡ κατασκευὴ π. χ. ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων, δοχείων διὰ

τὰ φωσφορικά κηρία, καὶ ἄλλων τοιούτων τῆς μικρᾶς βιομηχανίας εἰδῶν, ἀποτελεῖ διὰ τὰς ἀπομονωτικὰς τῆς Σουηδίας φυλακὰς ἱκανῶς γόνιμον στάδιον. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς μέθοδος διὰ τὴν ὑποκίνησιν τῆς ἐργατικῆς ὀρέξεως τῶν καταδίκων: Ὑπάρχει κατώτατόν τι ὄριον δεδομένης ποσότητος ἐργασίας καὶ ἡμερομίσθιον 5—10 λεπτῶν· ἅμα ὅμως ὁ κατάδικος ἐκτελέσῃ διπλάσιον ποσὸν ἐργασίας, λαμβάνει 60—70 λεπτά· τριπλάσιον, 1,20—1,40 καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἡ ἔννοια τῆς ἐργασίας θὰ ἦτο οὐσιωδῶς ἀτελής ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς κοινωνικῆς διορθώσεως ποινικῷ ὀργανισμῷ ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τῶν ὑγιειντέρων τοῦ ἐθνικοῦ βίου στοιχείων. "Ὅσοι νομίζουσιν ὅτι ἀρκοῦσιν οἱ τέσσαρες τοῖχοι τῆς φυλακῆς, ἵνα διασώσωσι τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τῆς ἐγκληματικῆς διαφθορᾶς, ἀγνοοῦσι τὴν πρακτικὴν ἔννοιαν τοῦ ὑψηλοῦ λόγου τοῦ Ἰησοῦ «πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατατηραμένοι . . . ἐν φυλακῇ (γὰρ ἤμην) καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.» Ἀλλ' ἡ ἐποψὶς αὕτη εἶναι τόσο εὐρεία, ὥστε δὲν τῇ ἀρκοῦσι τὰ ὄρια τῆς προκειμένης μελέτης. Ἀπὸ δὲ τοῦ περὶ πᾶσαν φυλακὴν συνεταιρισμοῦ τῶν ἐγκριτοτέρων μέχρι τῆς ζωοποιῦ πνοῆς τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας ὑπάρχει τοσοῦτον στάδιον, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ ἀπορεῖ τις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, διὰ τὴν παντελῆ κατ' αὐτὸ ἐρήμωσιν. Ποῦ οἱ ἐγκριτοί; Ποῦ οἱ διδάσκαλοι; Τεσσαράκοντα ὅλα ἔτη περιμένουσιν αὐτοὺς οἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς ἡμῶν ἐλαχιστοὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ.

Τί εἶναι τὸ τραπεζογραμμάτιον; Εἶναι χάρτινος μηχανή, δι' ἧς μεταβιβάζονται αἱ ἀξίαι τῶν πραγμάτων ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Τίνος ἔνεκεν αἱ μὲν ἄμαξαι, ἐπίσης πρὸς

τὴν μεταβίβασιν τῶν περιουσιῶν χρησιμεύουσαι, φορολογοῦνται, τὰ δὲ τραπεζογραμμάτια οὐχί; Μήπως ἀμφότερα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν κινουῦσαν βιομηχανίαν; "Ὅτι αἱ ἄμαξαι τίθενται ἐπὶ τροχῶν καὶ τὰ τραπεζογραμμάτια ἐντὸς χαρτοφυλακίων δὲν εἶναι σπουδαία πρὸς τὸν σκοπὸν διαφορά. Ἀμφοτέρωθεν προκύπτουσι κέρδη καὶ μάλιστα ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλεονα ἐκ τῆς τῶν τραπεζογραμματίων βιομηχανίας.

Δι' ἐκείνους οἵτινες διατείνονται, ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς μηχανῆς τοῦ τραπεζογραμματίου εἶναι ἔργον κυβερνητικόν, θὰ φανῆ παράδοξος ἡ ἰδέα τῆς φορολογίας αὐτοῦ. Τὸ ἀκριβὲς ὅμως εἶναι ὅτι διὰ μὲν τὰς κυβερνήσεις ὑπάρχει τὸ χαρτονόμισμα, περὶ οὗ νῦν δὲν πρόκειται, διὰ δὲ τὴν βιομηχανίαν, ἣτις εἶναι καὶ ὁ συνήθης ὑπόφορος, ὑπάρχει τὸ τραπεζογραμμάτιον. Δύο ἐπ' αὐτοῦ συναγωνίζονται συστήματα, διότι ἡ εἶναι ἐλευθέρη ἡ ἐκδοσίς του κατὰ τὰς κοινὰς πρὸς ἅπαντας ἐγγυήσεις τοῦ νόμου, ἡ εἶναι περιορισμένη ἐν ταῖς χερσὶν ἐταιρίας προνομιοῦχου. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις πρόκειται περὶ βιομηχανικοῦ σκοποῦ.

Ἡ ἰδέα τῆς φορολογίας τῶν τραπεζογραμματίων παρέχει δύο ὄψεις. Ἀφ' ἐνὸς τῆς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπικρατείας συνδρομῆς μεγάλων κεφαλαίων, τῶν ὁποίων ἡ ἐξοχος κυκλοφορικὴ ιδιότης καὶ τὸ προσοδοφόρον δὲν δύναται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς ἐν ἀσθενείᾳ μικρὰς φορολογικὰς μονάδας τῆς ἀκινήτου π. χ. κτήσεως καὶ τῆς χειρωνακτικῆς βιομηχανίας. Ἀφ' ἐτέρου ἡ φορολογία τῶν τραπεζογραμματίων δύναται νὰ χρησιμεύσῃ κατὰ τῆς ἀμέτρου ἐκδόσεώς των ὡς σωτήριος καὶ ἀρμονικώτερος πρὸς τὴν τροπεζικὴν διακονίαν χαλινός.

Ἐν γένει, ὡς πρὸς τὴν πρώτην μὲν ἐποψίν, πρέπει νὰ ἐξαιρεθῇ φυσικῶ τῷ λόγῳ ἡ ἀντίστοιχος πρὸς τὸ μεταλλικὸν ἀποταμίευμα ποσότης τῶν τραπεζογραμματίων, διότι κατ' αὐτὴν δὲν ὑπάρχει πρόσδοδος ἀλλ' ἀπλή ἀναπλήρωσις τῶν ὑπὸ ἐγγύησιν ἀργῶν κεφαλαίων. Ὡς πρὸς ἀμφοτέρας δὲ τὰς ἐπόψεις ἔρχεται εἰς ἐξέτασιν, ἂν ἡ φορολογία πρέ-

πει νὰ καταλάβῃ ὀλόκληρον τὸ πέραν τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος ποσὸν τῶν τραπεζογραμματίων ἢ διὰ γενικωτέρους σκοποὺς νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς τὴν τραπεζικὴν ἐπιχείρησιν ἢ ἀφορολόγητος κάρπωσης ὠρισμένου τινος μέρους τῶν γραμματίων αὐτῆς.

Ἡ φορολογία τῶν τραπεζογραμματίων εἶναι ζήτημα, τοῦ ὁποίου ἡ πρακτικὴ ἀνάλυσις δὲν ἔλαβεν εἰσέτι εὐρείαν ἀνάπτυξιν. Τὸ σπουδαιότερον δίπλωμά της ὀφείλεται εἰς τὸ τελευταῖον Γερμανικὸν Κοινοβούλιον (Reichstag), ὅπερ διὰ τοῦ νόμου τῆς 14 Μαρτίου 1875 καθιέρωσεν αὐτὴν ἐν τῇ ὀμοσπονδικῇ αὐτοκρατορίᾳ του. Ἰδοὺ ποίας βάσεις ἠκολούθησεν ὁ οἰκονομικὸς οὗτος νεωτερισμός. Ἀντιγράφω τὸ ἄρθρον 9 τοῦ νόμου. « Αἱ τράπεζαι, τῶν ὁποίων ἢ εἰς τραπεζογραμμάτια κυκλοφορία ὑπερβαίνει τὸ μεταλλικὸν ἀποταμίευμα αὐτῶν καὶ τὸ κατ' ἀνοχὴν χορηγούμενον αὐταῖς ποσὸν, ὑπόκεινται ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1876, ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῆς αὐτοκρατορίας, εἰς ἐνιαύσιον φόρον 5 τοῖς % ἐπὶ τοῦ πλεονάσματος.» Ἐὰν υποθέσωμεν ὅτι τὸ μεταλλικὸν τῆς τραπεζῆς εἶναι εἴκοσιν ἑκατομμύρια καὶ ἡ ἐπιτρεπομένη αὐτῇ ποσότης εἶναι δύο, καθ' ὅσον τὰ κυκλοφοροῦντα τραπεζογραμμάτια της ὑπερβαίνουν τὰ 22 ταῦτα ἑκατομμύρια, ὑπόκεινται εἰς φόρον 5 τοῖς %.

Ἡ βεβαίωσις καὶ ἡ εἰσπραξίς τοῦ φόρου τούτου ὀργανίσθησαν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον (ἄρθ. 10). Κατὰ τὴν 7, 15, 23 καὶ τελευταίαν ἐκάστου μηνὸς ἡμέραν, ἡ διεύθυνσις τῆς τραπεζῆς συντάσσει πίνακα τοῦ ὑπάρχοντος μεταλλικοῦ καὶ τῶν κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων, τὸν ὁποῖον ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐπιτηρητικὴν τοῦ καταστήματος δημοσίαν ἀρχήν, ἣτις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους προσδιορίζει τὴν ποσότητα τοῦ ὀφειλομένου φόρου, μεταφέρουσα ἐξ ἐκάστου πίνακος εἰς πίστωσιν τῆς μερίδος τοῦ φόρου τὰ $\frac{1}{100}$ τοῦ φορολογητέου πλεονάσματος τῶν τραπεζογραμματίων. Τὸ ἄθροισμα τῶν μερικῶν τούτων ποσοτήτων ἀποτελεῖ τὸν πληρωτέον φόρον, ὅστις ἐντὸς τοῦ ἐπο-

μένου Ἰανουαρίου καταβάλλεται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ὀμοσπονδίας.

Ἡ κατ' ἀνοχὴν ἐπίτρεψις τῆς ἀφορολογήτου χρήσεως ποσότητός τινος τραπεζογραμματίων, — ἣτις ἐν ταῖς 33 Γερμανικαῖς τραπεzaῖς ἀναβιβάζεται ἀπὸ $\frac{1}{100}$ ἑκατομμυρίου (Τράπεζα ἐν Hess. Hanhouver) μέχρι 340 ἑκατομ. δραχμῶν (Τράπεζα τῆς Αὐτοκρατορίας), — εἶναι παρέκδοσις τῆς ὑπὸ ἔρευναν φορολογικῆς ἀρχῆς καὶ ἐξηγεῖται ἐκ τῶν περὶ βιομηχανικῆς προστασίας ἰδεῶν. Δύναται νὰ λείψῃ χωρὶς νὰ προβληθῇ ἡ οἰκονομικὴ τοῦ νέου θεσμοῦ σημασία. Ὁσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐποψιν τῶν πρώτων καὶ δευτέρων τῆς τραπεζικῆς ἀποκαταστάσεως δαπανῶν, τὸ πολὺ ἠδύνατο νὰ εἶναι μετριώτερος ὁ φόρος διὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὸ ὄριον τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος τραπεζογραμμάτια μέχρι ἀναλόγου ποσοῦ.

Ἡ ἐννοία τοῦ ἀποταμιεύματος δεῖται ἰδιαιτέρας ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρεῦνης. Κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν σύστημα τὰ χρεώγραφα τῆς ἐπικρατείας θεωροῦνται ἐπίσης ἀσφαλῆ ὡς καὶ ὁ καθαρῶτερος χρυσός. Ἐπομένως γνωστὸν εἶναι ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος νομοθέτης παρεδέχθη κατὰ τὸ 1874 ὅτι τὸ ἥμισυ τῶν τραπεζογραμματίων, τῶν πέραν τοῦ μεταλλικοῦ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Τραπεζῆς, δύναται νὰ ἀντιπροσωπεύηται ὑπὸ χρεωγράφων τῆς ἐπικρατείας. Ἐν Γερμανίᾳ ὁ νόμος τῆς 14 Μαρτίου 1875 ἐθεώρησεν ἀπολύτως ὡς μεταλλικὸν καὶ τὸ χαρτονόμισμα τῆς Κυβερνήσεως (ἴδ. Οἰκ. Ἐπιθ. ἔτος 3 σελ. 92).

Ἡ ἀναπλήρωσις αὕτη τοῦ μεταλλικοῦ ὑπὸ τῶν χρεωγράφων ἔχει βεβαίως μεγάλην σημασίαν ὡς πρὸς τὴν τοποθέτησιν τῶν δανείων τῆς ἐπικρατείας. Δὲν μοὶ φαίνεται ὅμως, ὅτι δικαιολογεῖται ἐντεῦθεν ἀποχρώντως καὶ ἡ ἀνάλογος ἀπὸ τῆς φορολογίας τῶν ἀντιστοίχων τραπεζογραμματίων ἀπαλλαγὴ. Τὰ χρεώγραφα ταῦτα εἶναι κατ' οὐσίαν ἐντοκοὶ ἀπαιτήσεις, ἐπομένως δὲν μένουσιν τὰ κεφάλαιά των ἀργὰ, καθὼς τῶ ὄντι συμβαίνει τοῦτο ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν ἀποταμιευμάτων. Ἡ ἰδέα τοῦ φορολογητοῦ ἢ

ἀφορολογήτου τῶν χρεωγράφων, καὶ αὐτὴ δὲν ἔχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄμεσον σχέσιν. Ὁ σκοπὸς τῆς φορολογίας εἶναι τὸ τραπεζογραμματίον καὶ οὐδὲν πλεόν.

Πρέπει ἢ ἐν Γερμανίᾳ οἰκονομικὴ ἐπὶ τῆς φορολογίας τῶν τραπεζογραμματίων μεταρρύθμισις νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι; Τῇ ἀληθείᾳ δὲν βλέπω τί τὸ κωλύον. Ἄν εἶναι τόπος, ὅστις πρέπει νὰ ἀσχοληθῇ ἀνενδότως εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ φορολογικοῦ αὐτοῦ συστήματος, ἢ Ἑλλὰς ἔχει ἐν πολλοῖς τὰ πρωτεία κατὰ τοῦτο. Ἐὰν διὰ τοῦ φόρου τῶν τραπεζογραμματίων ἡδυνάμεθα νὰ ἐλαφρύνωμεν δι' ἑνὸς ἑκατομμυρίου τὴν γεωργικὴν καὶ χειρωνακτικὴν τάξιν, ἡμεθεὶς ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν περαιτέρω ἀναβολήν. Παρατηρήσατε ὅποια περιουσία διευθύνονται κατὰ προτίμησιν πρὸς τὸν μηχανισμόν τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Τραπεζῆς. Ἐκεῖναι ὅσαι θυσιάζουσιν εἰς τὴν μεγάλην ἀσφάλειαν τὸν πολὺν τόκον. Ὅσον ἀναβαίνει ἡ ἀγοραία ἀξία τῶν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τόσον καταβαίνει ὁ τόκος τῶν καταβαλλομένων δι' αὐτὰς κεφαλαίων καὶ ἐν τούτοις οἱ ἀγορασταὶ δὲν λείπουσιν. Θεμελιώδης λοιπὸν ἐπὶ τῆς φορολογίας ἀρχὴ, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιβαρύνωνται μᾶλλον τὰ ἰσχυρότερα βαλάντια. Κεφάλαια δὲ τὰ ὅποια εὐχαριστοῦνται πρὸς 7 π. χ. τοῖς $\frac{1}{10}$ δύνανται, εἰσαγομένου τοῦ φόρου τῶν τραπεζογραμματίων, νὰ συνειθίσωσι καὶ εἰς 6 $\frac{2}{3}$ τοῖς $\frac{1}{10}$. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲν λείπει ἡ περίστασις εἰς ἀνάλογον αὔξησιν τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου, τὴν ὁποίαν βεβαίως δὲν θέλει παραμελήσει ἡ τραπεζικὴ ἐπιχείρησις διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταβιβάσεως τοῦ φορολογικοῦ βάρους, ὡς συνήθως συμβαίνει, εἰς λίσμον τῶν καταναλωτῶν (τῆς τραπεζικῆς, τρόπον τινά, πίστεως ἐπὶ τοῦ προκειμένου).

Ἡ φορολογικὴ τῶν τραπεζογραμματίων σημασία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ νομίμου μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς ποσότητος τῶν κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων ἀφ' ἑτέρου. Ἐχω ὑπ' ὄψιν τὸ νόμιμον μεταλλικὸν ἀποταμίευμα, διότι ἡ πέραν τῶν ὀρίων αὐτοῦ συνάθροισις νομισμάτων ἐν ταῖς τραπεζικαῖς

ἀποθήκαις εἶναι ζήτημα διευθύνσεως, τὸ ὁποῖον εἰς περιστάσεις κινδύνου δύναται μᾶλλον νὰ ἀπολήξῃ εἰς ἀφαίρεσιν ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἀναλόγου ποσότητος τῶν ὑποφόρων τραπεζογραμματίων. Τοιουτοτρόπως καὶ παρ' ἡμῖν ὅπως καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ Γερμανικῷ νόμῳ, τὸ τρίτον τῶν κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύηται ὑπὸ μεταλλικοῦ. Ἀλλὰ πρὸς τὴν προϋπόθεσιν ταύτην πρέπει νὰ συνδυάσωμεν τὴν πρόδοον τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν τραπεζογραμματίων, ἧτις ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παρέχει τοὺς ἐξῆς κατ' ἀνώτερον ὅρον ἀριθμούς. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἴονικὴν, στερούμεθα ἀκριβῶν κατ' αὐτὴν εἰδήσεων καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ὡς καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις :

Ἔτος 1863	Δραχ. 16 369 000	Ἔτος 1866	Δραχ. 18 206 000
» 1864	» 17 376 000	» 1867	» 21 343 000
» 1865	» 19 200 000	» 1868	» 23 825 000

Κατὰ τὸ τέλος 1872 τὰ εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὑπελογίζοντο πλεόν τῶν 31 $\frac{7}{10}$ ἑκατομμυρίων δραχμῶν, κατὰ τὸ τέλος 1873 εἰς 37 $\frac{7}{10}$ καὶ κατὰ τὸ τέλος 1874 εἰς 39 $\frac{7}{10}$. Οἱ ἀνώτεροι ὅροι τῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ τριετίᾳ κυκλοφορίας εἶναι πολλῶ μείζονες. Ὅποια τῶ ὄντι μετὰ τὸ 1862 οἰκονομικὴ ὠθησις ἐν τῷ τόπῳ! Ἄς γραφῇ δὲ διὰ τοὺς μεμψιμοίρους, ὅτι οὐδέποτε πρὸ τοῦ 1862 ἀνέβη ἡ κυκλοφορία τῶν Ἑλληνικῶν τραπεζογραμματίων ἄνω τῶν 10 ἑκατομμυρίων. Ἡ δικαιοσύνη αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν νέον τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν ὀργανισμόν, ὅστις ἂν παρακρούη ἑνιαχοῦ, πολλὰς ὁμῶς ὁδοὺς ἠνέφξεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν τοῦ τόπου δραστηριότητα.

Ἐὰν λοιπὸν λάβωμεν ὡς βάσιν τοῦ φορολογικοῦ ἡμῶν συνδυασμοῦ τὴν κατὰ τὸ 1874 κυκλοφορίαν τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐξαιροῦντες τὸ κανονικὸν ἐν τρίτον αὐτῶν εἰς πολύτιμα μέταλλα, ἰδοὺ ὅτι πρόκειται φορολογήσιμος ἀξία 26—30 περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς τραπεζογραμμάτια, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ φορολογικὴ

τῆς Γερμανίας μονάς, 5 κατ' ἔτος τοῖς $\frac{1}{100}$, θὰ παρεῖχεν εἰς τὸν δημόσιον Ὀησαυρόν $1 \frac{1}{2}$ περίπου ἑκατομ. δραχμῶν. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος εἶναι ἱκανῶς σεβάσμιος, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξεγείρη τὴν καθολικὴν προσοχὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιτρέψῃ τὴν περαιτέρω μετὰ τοῦ τραπεζικοῦ πνεύματος συνεννόησιν, ἀναλόγως τῶν καιρῶν, εἰς βαθμιαίαν τινα ἀποκατάστασιν τοῦ ποστεινομένου φόρου.

Κατὰ τοῦτο ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ τῆς 16 Δεκεμβρίου 1861 ἀπαγόρευσις τῆς ἀναδιβάσεως τοῦ παθητικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς πέραν τοῦ διπλασίου τοῦ μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου (ἐξαιρέσει τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος) δεῖται ἰδιαιτέρας περὶ τὰ τραπεζογραμματία τροποποιήσεως. Ἰπάρχοντος τοῦ ἐπ' αὐτῶν φόρου, περιττὸς ὁ περιορισμὸς οὗτος. Ἄλλως καὶ μάταιος, διότι ὅταν ἡ αὔξησις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου ἐξαρτᾶται (ἀρθ. 4 τοῦ ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1843 Καταστατικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς) ἐκ τῶν γενικῶν συνελεύσεων τῶν μετόχων, τὸ ὑπὸ τὴν τυπικὴν ἀπλῶς ἔγκρισιν τῆς Κυβερνήσεως συμφέρον αὐτῶν δύναται νὰ ἐκτείνῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ ὅρια τοῦ παθητικοῦ, ἐπομένως καὶ τῶν τραπεζογραμματίων.

Μόνη οὕτως ἡ πρακτικὴ τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος ἐγγύησις ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἡ δὲ κυκλοφορία τῶν τραπεζογραμματίων δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἄλλους σταθμούς ἐκτὸς ἐκείνων τῆς ἐλευθέρως πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐξασφαλίζουσα αὐτὴν Πολιτεία εὕρισκει τὸν τρόπον, ἵνα λάθῃ, διὰ τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν φόρου, τὸ λογικὸν μέρος αὐτῆς, κατὰ τὴν συταγματικὴν βᾶσιν τῆς ἰσότητος τῶν δημοσίων βαρῶν. Πέντε δὲ τοῖς $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τῶν $\frac{1}{2}$ τῆς ὅλης τῶν τραπεζογραμματίων κυκλοφορίας (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἤτοι τοῦ μεταλλικοῦ ἀποταμιεύματος) δὲν ἔχουσι τι ἀποκρουστικὸν ἐν τῇ καθαρᾷ καὶ ἐφηρμοσμένη ἐπιστήμῃ τῆς Δημοσιονομίας.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Εἶναι περίεργον φαινόμενον, ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι σιδηροδρομία, μετὰ τὸ πρῶτον αὐτῆς κατασκευάσμα ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ, δὲν δεικνύει, ἐπὶ δεκαετίαν σχεδόν, ἕτερα σημεῖα πρακτικῆς ἐν τῷ τόπῳ ἀναπτύξεως, ἐκτὸς σχεδίων τινῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χρηματιστικῶν. Ὅσοι περιμένουσι τὰ πάντα ἐκ τῶν Κυβερνήσεων, ἔχουσι ἕτοιμον τὸν ὑπόδικον. Εἶναι ἡ ἔλλειψις ἰδίως τῆς διοικητικῆς συνεχείας, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας πολλὰ ἀναμφιβόλως θυσιάζονται ἔθνικὰ συμφέροντα. Ὅσοι ἐννοοῦσι πλειότερον τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος οἰκτείρουσι τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ καὶ τὰς ἐπ' ἐσχάτων σκληρὰς ἐν τῇ μεταλλουργικῇ βιομηχανίᾳ δοκιμασίας του.

Καὶ ὅμως ἀπανταχοῦ αἱ οικονομικαὶ τῆς χρηματιστικῆς καταστροφαὶ εἶναι συνηθέσταται. Καὶ αἱ συνεχεῖς δὲ κυβερνητικαὶ μεταβολαὶ καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς διοικητικῆς συνδρομῆς εἰς βιομηχανικὰ ἔργα δὲν εἶναι ἀποκλειστικὰ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας προϊόντα. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα τὸ τελευταῖον ἀποτελεῖ καὶ λαμπρὰν περιπλέον σελίδα τῶν μᾶλλον προοδευτικῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Πόθεν δὲ προέρχεται, ὅτι ὑπὸ τὸν εὐκίνητοτερον πολιτειακὸν τῆς Δημοκρατίας τύπον ἡ σιδηροδρομία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς λαμβάνει ὁσημέραι τεραστίαν τῷ ὄντι ἀνάπτυξιν;

Ὅλης τῆς Εὐρώπης ὁμοῦ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι μικροτέρας ἐκτάσεως, συγκρινόμεναι πρὸς τὰς ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, αἵτινες ἀπὸ 64 χιλιομέτρων τῷ 1830 ἀνέβησαν εἰς 14 430 τῷ 1850, εἰς 117 200 τῷ 1873, καὶ εἰς πλέον τῶν 125 000 τῷ 1874. Μία μόνη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ New York εἰς San Francisco κατέχει ἕκτασιν 5 300 χιλιομέτρων, ἀνωτέραν τοῦτέστι παν-

τὸς ἄλλου ἐν Εὐρώπῃ σιδηροδρόμου. Ἴδου ποίαν κατ' ἔτος πρόοδον ἠκολούθησεν ἡ σιδηροδρομικὴ ἀνάπτυξις ἀπὸ τοῦ 1866—73 ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις.

Ἔτος	χιλιόμετρα	Ἔτος	χιλ.
1866	1653	1870	9 840
» 1867	3920	» 1871	» 11 168
» 1868	4640	» 1872	» 10 592
» 1869	8120	» 1873	» 10 000

Βεβαίως τοιαῦτα ἔργα μαρτυροῦσι τὴν ἐν Ἀμερικῇ οἰκονομικὴν τοῦ λαοῦ εὐρωστίαν, ἣτις κατὰ τὸ 1872 παρήγαγεν 60 διλιουνίων ἀξίας ἐμπορεύματα, ἵνα τὰ μεταφέρωσιν οἱ σιδηρόδρομοι τῆς χώρας. Ἐξηγουῦνται ὅμως καὶ ἐκ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτὰ ἀνάγκης τῶν τόπων. Ἐνῶ ἀπὸ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἀρκαδικῆς Κυλλήνης ἐν αἰθρία πρωΐα βλέπει τις τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, αἱ Πολιτεῖαι ἀφ' ἑτέρου τῆς Ἀμερικῆς διαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγίστων ἀποστάσεων, πρὸς τὰς ὁποίας, καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχεν, ἔπρεπεν ἐν μέσῳ τῆς καθολικῆς προόδου νὰ ἐπινοηθῇ ὁ σιδηρόδρομος. Ἐν γένει ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι τοιοῦτοτρόπως μετὰ τῆς ξηρᾶς συμμεμιγμένη, ὅσον μαρτυρεῖ ἡ Ἑλληνικὴ χώρα, ἐκ τῆς ὁποίας, ἀκριβῶς εἰπεῖν, λείπει ὁ κορμὸς καὶ μένουσιν ἀπλῶς οἱ κλάδοι, ἡ σιδηροδρομία δὲν προηγεῖται ἀλλ' ἔπεται τῆς θαλασσοδρομίας.

Πρὸς τὴν ἔποψιν ταύτην ἔχει μεγάλην σχέσιν ἡ πυκνότης τῶν πληθυσμῶν. Παρατηρήσατε τὰς δύο κεφαλαιώδεις γραμμάς τοῦ παρ' ἡμῖν ρεύματος αὐτῶν. Εἶναι οὐσιωδῶς παραθαλάσσιαι. Σύρος-Ἀθῆναι-Πάτραι, καὶ Λαμία-Χαλκίς-Ἀργολικὴ. Ὁ Πειραιεὺς χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος μετὰ τῶν γραμμῶν τούτων, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἀτμοκίνητον τῆς θαλάσσης εἶναι ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ ἀτμοκινήτου τῆς ξηρᾶς, λαμβανομένων μάλιστα ὑπ' ὄψιν τῶν περὶ τὰ ὄρη καὶ τοὺς κόλπους δυσκολιῶν εἰς τὴν κατ' εὐθείαν διὰ ξηρᾶς σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν. Ἐὰν πρὸς ταῦτα συνδυάσωμεν καὶ τὴν ἀραιότητα τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ, ἔχομεν τὸ σταθερώτερον σημεῖον συγκρίσεως τῶν καθ' ἡμᾶς οἰκο-

νομικῶν δυσκολιῶν τῆς σιδηροδρομίας ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, τῆς ὁποίας, ὡς ἐν παραδείγματι, ἡ πολιτεία Illinois ἀπὸ 851 000 κατοίκων τῷ 1850 ὑπελόγησεν μετὰ εἰκοσαετίαν 2 510 000.

ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἡ σιδηροδρομία ἐν Ἑλλάδι ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ μελετηθῇ ἀπὸ δύο ἐπόψεων, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶναι τοπικὴ, ἡ δὲ διπλωματικὴ. Ἡ πρώτη στηρίζεται εἰς προηγούμενον, τὸ ὁποῖον ἐστεφάνωσεν ἡ ἐπιτυχία. Ἡ δευτέρα εἰς τὴν φύσιν τῆς νεωτέρας διεθνοῦς οἰκονομίας, ἣτις δὲν ἐμελετήθη εἰσέτι ἱκανῶς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διοικητικῇ. — Ὡς πρὸς τὴν πρώτην ὅ,τι εἶδομεν μετὰξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ μετὰξὺ Λαμίας καὶ Στυλίδος, Ἀργους καὶ Ναυπλίου, Πύργου καὶ Κατακόλου, κλπ. Τοιοῦτοι σιδηρόδρομοι ἔχουσι ὅλους τοὺς ὄρους τῆς εὐθηνείας, καὶ ἐνεκεν τῶν περιστάσεων τοῦ ἐδάφους καὶ ἐνεκεν τοῦ ὑπάρχοντος ρεύματος τῆς συγκοινωνίας ἀναγκαίως δὲ θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προπαίδειά τις διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ δὲ διπλωματικὴ ἔποψις τῆς Ἑλληνικῆς σιδηροδρομίας συνδέεται πρὸς τὴν ἐκ λόγων ἱστορικῶν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας διαβατικὴν ἀπλῶς ἀποστολὴν τῆς ἡμετέρας χώρας. Τὸ σιδηροδρομικὸν ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης (ἐλαφρὰ καὶ πολύτιμα ἀντικείμενα, ἄνθρωποι κλπ.) ἐξ ἀνάγκης θὰ διαβῇ ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα συγκοινωνήσῃ μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ διὰ τοῦ Σουέζ. Τοιοῦτοτρόπως εἰς σιδηρόδρομος Αὐстро-Τουρκο-Ἑλληνικὸς δυνατὸν νὰ ἀναβληθῇ ἀκόμη, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ λείψῃ. Δὲν φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τοῦ μέρους τούτου ἀπειλεῖ σπουδαίαν καταγίδα ἡ σιδηροδρομικὴ διὰ μέσου τῆς κεντρικῆς Ἀσίας Ρωσικὴ ἐπ' ἐσχάτων νεφέλη.

Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος εἶναι τὸ μέγα ζήτημα τῆς Ἑλλάδος. Μόνον δι' αὐτοῦ θὰ εἰσέλθωμεν πράγματι εἰς τὴν ἐνεργὸν μερίδα τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας. Τὸν ὠνόμασα δὲ διπλωματικόν, οὐ μόνον διότι ἔχουσι καὶ τὰ διεθνή κεφάλαια, τὰ ὁποῖα θὰ τὸν κατασκευάσωσι, τὴν διπλωματίαν αὐτῶν, ἀλλὰ διότι ἐκ πολλῶν λόγων ἡ κίνησις τῶν κεφα-

λαίων τούτων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διπλωματικῆς διευθύνσεως, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ δώσωσιν οἱ ἐν Βιέννῃ καὶ ἐν Ἀθήναις πολιτικοί. Εἰς ὅσους δὲν δύνανται νὰ μεταβάλωσι τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα, μεθ' ὧν ἀνετράφησαν ἐκ παίδων, θὰ θεωρηθῆ ἡ ἰδέα αὕτη ὡς εὐτοπία. Καὶ ὅμως περιέχει τοιαύτην σημασίαν, ὥστε ἐὰν ἦτο δυνατὸν ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σιδηρόδρομος νὰ προσεγγίση κατὰ τινὰς ἑκατοστύας χιλιόμετρων τὴν Ἑλλάδα μᾶλλον πρὸς τὴν Δύσιν, θὰ τὸ ἠσθάνετο ἀμέσως καὶ ἡ Ἀνατολή καὶ ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη.

Πρὸς τοιοῦτον ἔργον ἡ Ἑλλάς δύναιτο νὰ συνεισφέρῃ πλειότερον τοῦ ὅσον κοινῶς νομίζεται. Ἡ σκληρὰ εὐκολία μεθ' ἧς εὐρίσκει δάνεια ἵνα συντηρήσῃ τὸν διοικητικὸν μηχανισμόν τῆς, ἀποδεικνύει πόσῳ εὐκολώτερον ἢ δύνατο νὰ εὕρῃ τοιαῦτα πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῆς ὀργανισμοῦ. Ἀρκεῖ νὰ λυθῆ προηγουμένως τὸ ζήτημα τῆς διεθνοῦς μεταξὺ Βιέννης καὶ Ἀθηνῶν σιδηροδρομίας, καὶ ἀμέσως τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα θὰ συγκινηθῆ. Εἰς τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοῦτο μεγάλην κέκτηται ἀποστολὴν ἡ πολιτικὴ διεύθυνσις τῶν συγχρόνων οἰκονομικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ αἷμα καὶ τὰς σάρκας τοῦ νεωτέρου τῶν ἐθνῶν βίου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΤΑΦΙΔΟΠΑΡΑΓΩΓΗ.

Ἐκαστον φυσικὸν ἢ τεχνητὸν προϊόν ἔχει τὴν ἱστορίαν του, καὶ ἐπάναγκες ἀποβαίνει οἱ παράγοντες καὶ ἐμπορευόμενοι αὐτὸ νὰ τὸ γνωρίζωσιν ἱστορικῶς. Ἐκάστου ἐπίσης προϊόντος, φυσικοῦ ἢ τεχνητοῦ, ἡ ἱστορία περιέχει τὴν ἐμφάνισιν, τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν εἰς τὴν κατανάλωσιν πρόοδόν του. Ἐν γένει δὲ ἡ κατανάλωσις εἶναι ἐκείνη, ἣτις ὑποστηρίζει τὴν παραγωγὴν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν αὐτοῦ.

Καὶ τῶν πλείστων μὲν φυσικῶν προϊόντων τὴν ἀρχὴν ἀγνοοῦμεν, γνωρίζομεν δὲ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν αὐτῶν. Λόγου χάριν, ὁ σῖτος κατέστη ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, καὶ ὅμως ἀγνοοῦμεν ἱστορικῶς τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος εὔρε τὸν σπόρον τοῦ σίτου, καὶ καθ' ἃς ἐπροτίμησεν αὐτὸν παντὸς ἄλλου φυσικοῦ σπόρου, διὰ τὴν τροφήν αὐτοῦ. Ἀφ' ἐτέρου γνωρίζομεν τὴν προοδευτικὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ τὸν ἔνεκα τῆς προοδεύουσης καταναλώσεως πολλαπλασιασμόν του. Οὕτως, ὡς ἐγγιστα, ἀγνοοῦμεν καὶ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τῆς σταφίδος, ἣτις πόθεν ὁ ἄνθρωπος παρεκινήθη νὰ καλλιεργήσῃ τὸ ἀγριόκλημα αὐτῆς, πῶς κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ τὸν καρπὸν του γνωστὸν εἰς πολλὰς χώρας, καὶ πῶς τὰ ἔθνη παρεδέχθησαν κατὰ μικρὸν μὲν, τὸ πρῶτον, βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον, μετὰ ταῦτα, εἰς μεγαλύτερα ποσὰ τὴν κατανάλωσίν του. Γνωρίζομεν ὅμως τὴν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πρόοδον τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καταναλώσεως.

Εἰς τὸν παμφάγον καὶ μυριάστομον γίγαντα τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, τὸν καταβροχθίζοντα ὅλα σχεδὸν τὰ εὐγενῆ προϊόντα τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ὀφείλομεν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν τῆς παραγωγῆς τῶν σταφίδων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικὴ σταφίς ἀποτελεῖ μίαν τῶν πολλῶν ἐν τῇ ὑψηλίῳ καλλιεργουμένων, τὴν συνηθεστέραν βεβαίως, ἣτις γλυκαίνει καὶ ἐξευγενίζει τὴν γεῦσιν τῶν ἀρχαίων λαῶν, καὶ θερμαίνει αὐτοὺς, χωρὶς νὰ τοὺς μεθύσκη. Ἀντικείμενον τῆς προκειμένης μελέτης εἶναι ἡ δύναμις ὅλης ἐν γένει τῆς παγκοσμίου σταφιδοπαραγωγῆς.

Αἱ ἐπικράτειαι αἵτινες παράγουσι σταφίδας, ἀποξηραινόμενας, εἶναι ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία καὶ ἡ Περσία· ἐν δὲ τῇ Δύσει ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γαλλία. Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη τὴν ἰδιαιτέραν παραγωγὴν μιᾶς ἐκάστης τῶν ἐπικρατειῶν τούτων.

Ἡ Ἑλλάς παράγει τὴν Κορινθιακὴν, εἰς ποσὸν, κατὰ μέσον ὄρον, 65 χιλιάδων τόνων, ἣτοι στατήρων ἑνὸς ἑκα-

τομμυρίου και τριακοσίων ως ἔγγιστα χιλιάδων. Τὸ τελευταῖον μέτρον τοῦ βάρους εἶναι ἀπανταχοῦ τὸ συνηθέστερον καὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς παραγωγῆς καὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς καταναλώσεως, ἐκτὸς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας, διότι ἐν Γαλλίᾳ μὲν εἶναι ἐν χρήσει τὸ χιλιόγραμμα, ἴσον μὲ 312 δρόμια τῆς ἡμετέρας ὀκάς, ἐν Ρωσίᾳ δὲ τὸ ποῦτι, ἴσον μὲ 12 ἰ, ὡς ἔγγιστα ὀκάδας. Ἐκτὸς τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος παράγει προσέτι ἡ Ἑλλάς καὶ περὶ τὰς 45 χιλιάδας στατήρων σουλτανίνας καὶ ροζακιᾶς.

Αἱ λοιπαὶ ἀνατολικαὶ χώραι, αἱ παράγουσαι σταφίδας διαφόρων εἰδῶν, εἶναι κατ' ὄνομα ὡς ἐφεξῆς. Ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν εἰς αὐτὴν ὑπαγομένων νήσων. — Τσεσμέσ καὶ Καράμπουρνα παράγουσι:

Ροζακιάν.....	στ.	100 000	} 210 000
Σουλτάναν.....	»	70 000	
Μαύρην Φωκῶν.....	»	40 000	

— Σμύρνη καὶ Ἡλιούπολις, ἤτοι τὸ Ἀϊδίσι καὶ τὰ περίχωρα:

Ροζακιάν.....	»	20 000	} 180 000
Σουλτάναν.....	»	45 000	
Σταφίδα Θυρῶν.....	»	120 000	
— Βουρλά: Ροζακιάν.....	»	50 000	} 112 500
Σουλτάναν.....	»	40 000	
Μαύρην Φωκῶν.....	»	22 500	

— Κῶ: Ροζακιάν μόνον.....	στ.	45 000
— Σάμος: Μπιγχιτζέ καὶ μοςχάτα....	»	28 000
— Κύπρος: Μαύρην Φωκῶν.....	»	35 000
— Συρία: Μαύρην καὶ ροζακιάν.....	»	60 000

ὅλον στ. 479 000

Ὅθεν ἅπασα ἡ Μικρὰ Ἀσία, μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ τῆς Συρίας, παράγει, κατὰ μέσον ὄρον, κατ' ἔτος, περὶ τὰς 470 χιλιάδας στατήρων. Ὑπερέχει δὲ, κατὰ τὴν παραγωγὴν, ἡ ροζακιὰ κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ἡ σουλτάνα, καὶ κατὰ τρίτον, ἡ μαύρη Φωκῶν καὶ ἡ τῆς Συρίας καὶ τῆς Σάμου.

Πληροφορίαι τινες εἶναι ἀναγκαῖαι περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν σταφίδων. Τὴν ροζακιὰν καὶ τὴν σουλτάναν γνωρίζομεν ἅπαντες. Τὸ πλεῖστον δὲ μέρος αὐτῶν καταναλίσκεται ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ. Αἱ ἐντελέστεραι ποιότητες ἀποστέλλονται εἰς τὴν κάτω Ρωσίαν, ἐκλεκταὶ δὲ τινες μερίδες εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ εἰς τὴν Μόσχαν.

Ἡ μαύρη σταφίς τῶν Φωκῶν, σχεδὸν ὅλη, καταναλίσκεται ἐν Ρωσίᾳ καὶ μικρὸν μέρος ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰς τιμὰς εὐτελεῖς. Αὕτη εἶναι ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα Black Smyrna ἀπαντωμένη ἐν τοῖς τιμοκαταλόγοις. Ἡ σταφίς αὕτη εἶναι χονδρὴ καὶ σχεδὸν ἀπαράλλακτος μὲ τὰς χονδροσταφίδας, τὰς ὁποίας πρὸς χρῆσιν οἰκιακὴν παρήγον οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὅλη πωλεῖται ἐν Ρωσίᾳ, ἡ ἀξία τῆς εἶναι μικρά, καταντᾷ πολλάκις νὰ ἀγοράζηται εἰς τὸν τόπον περὶ τὰ 20 λεπτὰ ἢ ὀκά.

Ἡ λεγομένη σταφίς τῶν Θυρῶν, τὴν ὁποίαν, ὡς εἴρηται, παράγει ἡ Σμύρνη, ἡ Ἡλιούπολις, τὸ Ἀϊδίσι, ἔχει πλείστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν σταφίδα, ὅταν εἶναι εἰς γλωρὰν κατάστασιν, ἀλλ' αἱ ράγες αὐτῆς εἶναι χονδρότεραι, τὸ δὲ χρῶμα τῆς κοκκινωπὸν, ἢ, ὡς κοινῶς λέγεται, κρασάτον. Ὅλη σχεδὸν ἡ σταφίς αὕτη καταναλίσκεται εἰς οἰνοπνεύματα ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ μάλιστα ἐν Χίῳ, ὅπου πολλὰ ἐργοστάσια οἰνοπνευμάτων ἐκλεκτῶν ὑπάρχουσι.

Ἡ σουλτάνα, ἡ καθ' ἡμᾶς ἀπύρηνος ἢ ἀγίγαρτος, διότι δὲν ἔχει πυρῆνα, ἡ μᾶλλον δὲν εἶναι οὗτος ἐπαισθητὸς εἰς τοὺς ὀδόντας, εἶναι τὸ μόνον εἶδος ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν σταφίδων, τοῦ ὁποίου ἡ καλλιέργεια εἶναι λίαν περιορισμένη, καὶ διὰ τοῦτο τὸ παραγόμενον ποσὸν εἶναι ὀλίγιστον, ἀπέναντι τῆς ροζακιᾶς καὶ ἀπέναντι μάλιστα τῆς κορινθιακῆς. Ἡ κυρία δὲ αἰτία τῆς μὴ ἐπεκτάσεως τῆς καλλιέργειας τῆς, εἶναι αἱ ἄπειροι φροντίδες, οἱ μέγιστοι κόποι καὶ τὰ οὐχὶ εὐκαταφρόνητα ἔξοδα εἰς τὸν τρυγητὸν τῆς καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀποξήρανσίν τῆς. Ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἡ παραγωγή προοδεύει ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἀναμφισβή-

τήτως δὲ εἶναι τὸ ὠφελιμώτερον εἶδος ὄλων τῶν σταφίδων, μετὰ τὴν μάλαγαν ἢ μοσχατέλλαν, καὶ ἔρχονται μάλιστα ἔτη, καθ' ἃ ἡ τιμὴ τῶν καλῶν ποιότητων ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξισοῦται μὲ τὴν τιμὴν τῆς Ἰσπανικῆς μοσχατέλλας.

Ἐκ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν, τῶν παραγουσῶν σταφίδας, ἀπολείπεται ἡ Περσία, τῆς ὁποίας ἡ σταφίς εἶναι εἶδος τοῦ γένους τῶν ἀγιγάρτων ἢ ἀπυρήνων σταφίδων. ἔχει τὸ σῶμα μικρὸν, σχεδὸν κατὰ τὰ δύο τρίτα τῆς σουλτάνας· εἶναι ξανθοτέρα καὶ ὁμοιόκλωνος. Τὸ κλῆμα τῆς σταφίδος ταύτης εἶναι ἄγνωστον κοινῶς ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν τινῶν κατ' αὐτὴν δοκιμῶν. Ὡς αἱ Περσίδες γυναῖκες, καθὼς ὁ Πλούταρχος τὰς περιγράφει ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶναι λεπτοφυεῖς καὶ ὠραῖαι, οὕτω καὶ ἡ σταφίς τῆς Περσίας εἶναι λεπτοφυῆς καὶ ὠραία. Ἡ γεῦσις τῆς ἔχει πλείστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῆς σουλτάνας, ἀλλ' εἶναι λεπτότερα, διότι καὶ ὁ ὄγκος τῆς, ὡς εἴρηται, εἶναι λεπτότερος, ἢ δὲ γλυκύτης τῆς μᾶλλον ἐξεργασμένη ὑπὸ τῆς φύσεως. Ἀρχαιότερον ἡ Περσία ἦτο χώρα σταφιδοφόρος. Τὸ λεπτοφυές δὲ τοῦ προϊόντος τῆς τούτου χρεωστεῖται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ κλίμα τῆς μᾶλλον, ἰδίως δὲ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ ἐν μέρει εἰς τὸ ἔδαφος. Φόβος εἶναι μὴ ἢ ἐν τῷ ἡμετέρῳ κλίματι καλλιέργεια τῆς σταφίδος ταύτης μεταβάλλῃ τὴν ποιότητα αὐτῆς, καθὼς παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο καὶ ἐπὶ ἄλλων εἰδῶν σταφυλῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ἰσπανίας, ἐπὶ τῆς σταφυλῆς π. χ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς λεγομένης τζαοῦσι, ἣτις δὲν ἔχει παρ' ἡμῶν τὴν λεπτότητα, ἣν ἔχει ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ αὐτὴ ἡ σουλτανίνα ἐν τῷ ἡμετέρῳ κλίματι ὑπέστη ἀλλοίωσιν τινα, ἐπὶ τὰ κρεῖττω ὅμως, διότι παρ' ἡμῶν γίνεται σαρκωδεστέρα, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὀξειδοῦται τόσον ταχέως, ὡς ὀξειδοῦται ἢ τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Διότι δὲ εἶναι σαρκωδεστέρα τῆς Σμυρναίας εὔρε καλητέραν ὑποδοχὴν εἰς τὰ μέρη τῆς καταναλώσεως, καὶ ἐνίοτε τιμὴν ἀνωτέραν. Σήμερον οἱ Ἀγγλοὶ δὲν προσέ-

χουσι τόσον πολὺ εἰς τὸ χρῶμα, ὅσον εἰς τὸν ὄγκον καὶ τὴν γλυκύτητα.

Πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ἡ παραγωγὴ τῆς Περσικῆς σταφίδος ἦτο λίαν περιορισμένη, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε καὶ τιμὴν μεγίστην. Ἀλλὰ πρὸ δεκαετίας ἡ καλλιέργειά τῆς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ ἐξαπλοῦται ἐν αὐτῇ τῇ Περσίᾳ, καὶ οὐχὶ ἀλλολοῦ, σήμερον δὲ ἡ παραγωγὴ αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 160 καὶ ἐπέκεινα χιλιάδας στατήρων. Μέχρι τινὸς τὸ ἐμπόριόν τῆς δὲν ἦτο τακτικόν, διότι ἡ μεταφορὰ τῆς ἦτο δυσκολωτάτη. Μετεφέρετο καὶ μεταφέρεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου, καὶ κυρίως εἰς τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐκεῖθεν δὲ φορτῶνεται μέρος μὲν διὰ τὴν Ἀγγλίαν, μέρος δὲ διὰ τὴν ἄνω Ῥωσίαν, ἂν καὶ μικρότατον. Ἡ ἀποστολὴ αὐτῆς εἰς τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως γίνεται βραδέως, περὶ τὸν Δεκέμβριον, ἕνεκα τῶν μακρῶν ἀποστάσεων. Περὶ τὸν τρόπον τῆς ἀλλοτε καὶ νῦν μετακομίσεως τοῦ προϊόντος τούτου. Ἡ ὁδοιπορία ἀπὸ τοῦς τόπους τῆς παραγωγῆς μέχρι τῆς θαλάσσης τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀλλοτε διήρκει πλέον τῶν δύο μηνῶν, καὶ σήμερον ἐπίσης διαρκεῖ περὶ τὰς 30 ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα, καὶ ἐν καιρῷ ἀκόμη χειμῶνος, εἶναι θερμότατον, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὑγρὸν πολλάκις, ἔθετον ἀλλοτε, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, τὰς σταφίδας ἐντὸς μεγάλων δερμάτων καὶ τὰς κατεβίβαζον εἰς τὴν παραλίαν διὰ τῶν καμήλων. Μετεχειρίζοντο δὲ τὰ δέρματα ὡς δροσερὰ καὶ μὴ ὑγρασίας ἐπιδεκτικὰ, διότι ὁ μὲν ὑπερβολικὸς καύσων ἀποξηραίνει ὑπὲρ τὸ δέον τὴν σταφίδα ἐκείνην, μικροτάτην, ὡς εἴρηται, οὔσαν, ἢ δὲ ὑγρασία τῆς καταστρέφει τὸ χρῶμα, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ποιότητα νοθεύει. Ἀφότου ὅμως ἡ καλλιέργεια ἀνεπτύχθη εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Περσίας, καὶ τὸ ποσὸν ἠῤῥῆσεν, Ἑλληνας ἔμποροι ἀποκατεστάθησαν ἐν Τραπεζοῦντι, οἵτινες ἀποστέλλουσιν εἰς τοὺς παραγωγοὺς τόπους ὑφάσματα Εὐρωπαϊκὰ καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα, διὰ δὲ τῆς πωλήσεως αὐτῶν ἀγοράζουσι τὴν σταφίδα, συστήσαντες πρὸς τὴν ἐμπορικὴν ταύτην ἐργασίαν πολλοῦ μέλλοντος ὑπο-

καταστήματα, τὰ ὑποῖα προμηθεύμενα τὰς σταφίδας, καθαρίζουσιν καὶ θέτουσιν αὐτὰς ὄχι πλέον ἐντὸς δερμάτων, ἀλλ' εἰς μικρότατα κιβώτια, τῶν 5—6 ἢ 10 τὸ πολὺ λιτρῶν, πληθὺν τῶν ὁποίων περικλείουσιν ἐντὸς ἐτέρων μεγίστων, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ τυλιχθῶσιν ἐντὸς δερμάτων, ἀποτελοῦσιν ἀνὰ δύο τὸ φορτίον μιᾶς καμήλου. Ἡ Τραπεζοῦς ἔχει μέγα ἐμπορικὸν μέλλον, ἐνεκα ἰδίως τῶν Περσικῶν προϊόντων, τὸ ὁποῖον διορῶντες οἱ εὐφυέστατοι "Ἕλληνες ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων ἀνατολικῶν χωρῶν, κατέλαβον ἤδη τοὺς κυριωτέρους τοῦ τόπου σταθμούς.

Μεταβαίνοντες ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Δύσιν, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Ἰταλία, κατὰ πρῶτον, παράγει διαφόρους σταφίδας πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ἰδίως. Ἐκεῖναι ὅμως αἴτινες ἀποτελοῦσιν εἶδος ἐμπορίου εἶναι αἱ λεγόμεναι τῆς Καλαβρίας, αἱ γνωσταὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Β. Inidere, ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς Καλαβρίας κειμένης πόλεως Belvedere τοῦ πρώην βασιλείου τῆς Νεαπόλεως. Ἐκ τῆς σταφίδος ταύτης παράγει πολλὴν ἢ Σικελία καὶ αἱ παρακείμεναι νῆσοι. εἶναι μαύρη τὸ χρῶμα, καὶ ἡ ράξ αὐτῆς μεγάλη, ἔχουσα χονδρὸν πυρῆνα. Τὸ ἐκλεκτότερον μέρος αὐτῆς καταναλίσκεται ἐν Ἀγγλίᾳ, τὸ δὲ εὐτελέστερον ἐν Γερμανίᾳ. Τίθεται εἰς βαρέλια ἐπιμήκη καὶ εἰς κιβώτια, πλησιάζει δὲ πάντοτε τὰς τιμὰς τῆς Ἑλληνικῆς σταφίδος. "Ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 1869 αἱ σταφίδες τῆς Ἑλλάδος ἐτιμῶντο ἀπὸ 27 μέχρι 30 σελινίων, αἱ τοῦ Belvedere ἠγοράζοντο ἀντὶ 26 καὶ 27. Ἡ παραγωγή τῆς σταφίδος ταύτης δὲν ὑπερβαίνει τὰς 200 χιλ. στατήρων. "Ὅ,τι δὲ εἶναι ἀξιοσημείωτον εἰς τὴν στίβασιν τῆς σταφίδος ταύτης εἶναι τοῦτο ὅτι, χάριν οἰκονομίας τῶν δοχείων καὶ τοῦ δικαιώματος ἀποθήκης εἰς τοὺς τόπους τῆς καταναλώσεως, τὴν πιέζουσι τόσο ἰσχυρῶς, ὥστε, ἐπειδὴ εἶναι χονδρὴ, σπᾶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς δοχείοις καὶ προξενεῖ ἀηδίαν εἰς τοὺς ἀγοραστὰς. Ἡ σταφίς αὕτη ἔχει γεῦσιν λίαν εὐχάριστον, καὶ διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ εὐρίσκει κατανάλωσιν. Καὶ εἰς Μασσαλίαν δὲ ἀ-

ποστέλλεται μέρος ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐκεῖθεν μεταβιβάζεται εἰς Λυὼν καὶ εἰς τὰς περίξ ἐπαρχίας.

Ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ Γαλλία αὕτη παράγει σταφίδα. Ἡ πλησίον τῆς Μασσαλίας ἐπαρχία Ροκεβαίρ εἶναι ἡ πατρίς τῆς Γαλλικῆς σταφίδος, διακρινομένης ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς, (σταφίς Ροκεβαίρ) καὶ γνωριζομένης κοινῶς ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα ransse. Ἡ σταφίς αὕτη κατασκευάζεται, ὅπως καὶ ἡ σουλτανίνα καὶ ἡ ροζακιά, διὰ τῆς ἀ λ ο υ σ ι ᾶ ς, καὶ ἐκτίθεται εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ καλαμωτῶν. Προφυλάττουσι δὲ οὕτω αὐτὴν ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ ἀπὸ τὴν δρόσον, φροντίζοντες νὰ τὴν γυρίζωσι καθ' ἐκάστην. εἶναι λευκὴ, μικρὰ καὶ εὐοσμος. Δὲν ἀποτελεῖ ὅμως, ἐνεκα τῆς ὀλιγότητος αὐτῆς, εἶδος ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς ἡ Ἀγγλία δὲν καταναλίσκει διόλου. Ὅλη λοιπὸν καταναλίσκεται ἐν Γαλλίᾳ, τὸ πλεῖστον μέρος εἰς πλακούντια, καὶ εἰς ἄλλα γλυκίσματα. Ἰδίως δὲ ἐν Παρισίοις θεωρεῖται ἡ ξηρὰ αὕτη ὀπώρα ἀπαραίτητος εἰς τὰ ἐπιδόρπια τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν. Τὸ ποσὸν αὐτῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 100 χιλιάδας στατήρων, τίθεται δὲ εἰς σταφυλάς, ἡ μὲν καλὴ ποιότητος ἐντὸς μικροτάτων καὶ ὠραιοτάτων κιβωτίων, ἡ δὲ δευτερεύουσα ἐντὸς μεγαλειτέρων. Ἀλλ' ὁ συναγωνισμὸς τῶν Ἰσπανικῶν σταφίδων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκεταὶ εἰσάγονται ἐν Γαλλίᾳ, ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν τοὺς παραγωγούς, οἵτινες ἀπὸ τινος χρόνου ἤρχισαν νὰ φυτεύωσι καὶ μωσχατέλλαν τῆς Μάλαγας, ὅπως ἀντιπολιτευθῶσι τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ ἀποζημιωθῶσι διὰ τὰς ἀπείρους ζημίας, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν ἐνεκα τοῦ συναγωνισμοῦ, μ' ὄλον τὸν βαρὺν δασμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἐν Γαλλίᾳ ὑπόκεινται αἱ Ἰσπανικαὶ σταφίδες, συνιστάμενον εἰς φράγκα 17 $\frac{1}{2}$ διὰ τὰ 100 χιλιάγραμμα.

"Ἄν προσπάθειαι γίνωνται ἐν Γαλλίᾳ πρὸς ἐγκληματισμὸν τοῦ φυτοῦ τῆς Ἰσπανικῆς μωσχατέλλας, διατὶ ἄρᾳ γε νὰ μὴ γίνωσι καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ περιστάσεις εἶναι εὐνοϊκώτεραι; Ἀφ' ἐνός μὲν ἡ ποικιλία τῶν

προϊόντων είναι σωτήριος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μοςχατέλλα, ὡς θέλομεν ἀμέσως ἰδεῖ, εἶναι ἡ πολυτιμωτέρα σταφίς τοῦ κόσμου. Μήπως ἐχρειάζετο πολὺ πρὸς τοῦτο! Νὰ σταλῆ εἰς τὴν Μάλαγαν ἀνὴρ ἔμπειρος, νὰ μείνῃ ἐκεῖ 8 μῆνας διὰ νὰ μάθῃ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν ἀποξήρανσιν, καὶ νὰ φέρῃ φυτόν. Ἴδου τὸ πᾶν. Μὲ δαπάνην 3—4 χιλιάδων δραχμῶν, τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ προϊόν ἀληθῶς πολυτιμώτατον.

Ἄς μεταβῶμεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ἡ ἐπαρχία ἰδίως τῆς Μάλαγας παράγει τὰς ὠραιότερας σταφίδας τοῦ κόσμου. Διάφορα εἶναι τὰ εἶδη τῶν Ἰσπανικῶν σταφίδων, ἀλλ' ἐκεῖναι αἵτινες ἀποτελοῦσι σπουδαῖον εἶδος ἐμπορίου μεταξὺ τῶν ξηρῶν ὀπωρῶν, εἶναι ἡ βαλένσια, προϊόν τῆς ὀμωνύμου ἐπαρχίας, καὶ ἡ μοςχατέλλα, προϊόν τῆς Μάλαγας. Δύο εἶναι τὰ εἶδη τῆς βαλένσιαι· τὸ μὲν λέγεται ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγωγῆς δένια, τὸ δὲ πλάντα. Τὸ δένια εἶναι μέγιστον καὶ μοςχοβόλον, τὸ δὲ πλάντα ἀπλοῦν. Τὸ πρῶτον εἶδος εἶναι ὀγκώδης καὶ σαρκώδης σταφυλή, ἣτις, ἀποξηραίνουσα, ἀποβαίνει χρυσοχρῶς· ἡ γεῦσις αὐτῆς εἶναι εὐαρεστοτάτη. Πολλοὶ προτιμῶσι τὴν σταφίδα ταύτην καὶ ἀπὸ τὴν βασίλισσαν τῶν σταφίδων, τὴν μοςχατέλλαν. Τὸ δὲ δεύτερον εἶδος, ἣτοι ἡ πλάντα, ἔχει μικρὰς ράγας, καὶ εἶναι ὠραία εἰς τὴν ὄψιν διὰ τὸ χρῶμά της, τὸ ὁποῖον εἶναι διαφανὲς σχεδόν. Ἄλλ' οἱ παραγωγοὶ δὲν ἐπιμελοῦνται ὅσον πρέπει τὰ εἶδη ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἀκάθαρτα, παραπονοῦνται δὲ οἱ Ἄγγλοι καταναλωταὶ διὰ τὴν ἄμμον, ἣτις συνήθως ὑπάρχει ἐντὸς τῶν σταφίδων τούτων. Ἐκ τῆς βαλενσίας μικρὸν μέρος καταναλίσκεται ἐν Γαλλίᾳ, ἡ δὲ λοιπὴ παραγωγὴ ἐξοδεύεται ὅλη ἐν Ἀγγλίᾳ, ὑπερβαίνουσα τὰς 350,000 στατήρων, τῶν ὁποίων ἕκαστος τιμᾶται συνήθως περὶ τὰ 35 ἕως 40 σελίνια.

Ἡ μοςχατέλλα δὲ τῆς Μάλαγας, ἡ βασίλισσα, ὡς προείπομεν, τῶν σταφίδων, διαιρεῖται εἰς τρία εἶδη, ἣτοι τὴν κυρίως μοςχατέλλαν, τὴν ἡλιοσταφίδα ἢ ἀνθοσταφίδα λε-

γομένην, καὶ τὴν σταφίδα τῆς ἀλουσιᾶς. Ἡ ἐπαρχία τῆς Μάλαγας ὠφελεῖται ἐκ τοῦ προϊόντος τούτου κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 10 ἑκατομμύρια φράγκων, ἐνῶ ἡ παραγωγὴ της δὲν ὑπερβαίνει τὰς 400 000 στατήρων, διότι ἡ τιμὴ της καταντᾷ ἐνίοτε μυθώδης, ἦγουν 100—150 σελίνια ὁ στατήρ, εἰς μεγάλην δὲ ἔλλειψιν ἔφθασε καὶ 200 σελίνια. Ἐννοεῖται ὅμως ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροὴ τῶν διαφορῶν τῆς σταφίδος ποιότητων. Κόπτονται δὲ αἱ σταφυλαὶ τῆς μοςχατέλλας εἰς μεγάλα τεμάχια, ἐκτίθενται εἰς τὸν ἥλιον εἴτε ἐπὶ ἀλωνίων, εἴτε ἐπὶ καλαμωτῶν, καὶ γυρίζονται κατ' ἑκάστην. Καὶ τὸ εἶδος δὲ ὅπερ ἐμβάπτεται εἰς ἀλουσιᾶν, καὶ αὐτὸ ἐπίσης ξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀποξηράνσεως ἡ μοςχατέλλα τίθεται ἐντὸς μικρῶν καὶ λίαν κομψῶν κιβωτίων κατὰ στρώματα διηρημένα διὰ στερεοῦ χάρτου καὶ ταινιῶν, ἀνὰ 4 ἢ 5 σταφυλάς, ὥστε ἕκαστον ἐκλεκτῆς μοςχατέλλας κιβώτιον περιέχει 20—25 τεμάχια εἰς χρῆσιν τῶν πλουσίων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας οἰκογενειῶν, ἐν αἷς μετ' εὐλαβείας καὶ οἰκονομίας τρώγεται κατὰ τὰ ἐπιδόρπια. Ἡ κατανάλωσις τῆς σταφίδος ταύτης εἶναι λίαν περιορισμένη. Οἱ πτωχοὶ οὔτε κἂν τὴν γνωρίζουσι, οἱ δὲ μετρίας καταστάσεως ἄνθρωποι μόνον δοκιμάζουσι αὐτήν.

Σημειώσεως ἀξίον εἶναι, ὅτι ἂν καὶ οἱ Ἄγγλοι ἀποστρέφονται πᾶν πρόσκομμα τὸ ὁποῖον ἀπαντῶσιν εἰς τὸ μάσημα τῶν βρωμάτων, καὶ διὰ τοῦτο ἰδίως ἀγαπῶσι τὴν σουλτανίναν, ὡς μὴ ἔχουσαν πυρῆνα, ἀγαπῶσι δὲ ἔτι μᾶλλον ἐκείνην ἣτις δὲν ἔχει οὔτε τὴν μικροσκοπικὴν οὐράν ταύτης, μ' ὅλα ταῦτα, εὐφραίνόμενοι εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν γεῦσιν καὶ εἰς τὴν ἐξαισίαν εὐωδίας τῆς μοςχατέλλας, λησμονοῦσιν τὸν ὀγκώδη καὶ σκληρὸν πυρῆνα της, καὶ ὑποφέρουσιν ἀγογγύστως τὴν ἐνόχλησιν, τὴν ὁποίαν τὰ ὡς ἐκ τοῦ κλίματος πάντοτε σχεδόν πονοῦντα οὐλα αὐτῶν ὑποχρεοῦνται νὰ αἰσθάνωνται.

Ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ ἀναλύσει τῆς παγκοσμίου σταφιδοπαραγωγῆς, πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ αἱ γενόμεναι κατὰ

τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ ἐν Αὐστραλία δοκιμαί πρὸς ἐγκλιματισμὸν τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος καὶ τῆς ροζακιάς. Κατὰ πόσον τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἔλαβε εὐρείας διαστάσεις εἶναι ἱκανῶς ἀμφίβολον, ἀν καὶ τῷ 1868 διεδόθη ὅτι ἐστάλησαν ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος κιβώτιά τινα σταφίδος, προσομοιαζούσης, κατὰ τὸ δείγμα, μεγάλως πρὸς τὴν Κορινθιακὴν.

Ἐν γένει ὁ προσδιορισμὸς τῆς παγκοσμίου σταφιδοπαραγωγῆς ἀποτελεῖ θέμα καταστατικῶν ἐρευνῶν οὐχὶ ἐκ τῶν εὐκολωτέρων. Ἐὰν ὅμως κρίνωμεν ἐκ τῆς συγκεφαλαιώσεως τῶν ἐκτεθέντων ἀριθμῶν, δι' ὅλου τοῦ ἐπὶ τοιούτων ζήτημάτων βάρους τῶν πιθανοτήτων, ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκαετίᾳ μείζονα ἔτι ἐπίδοσιν τῆς καλλιέργειας καὶ τῆς καταναλώσεως τῶν ξηρῶν σταφίδων, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ παγκόσμιος παραγωγή αὐτῶν ὑπερβαίνει τὰς 160 χιλ. τόνων (3 000 000 στ.) προσεγγίζουσα μᾶλλον τὰς 200 χιλ. τόνων. Ποσότης οὐσιωδῶς μικρὰ, παράβαλλομένη πρὸς ἄλλας θρεπτικὰς οὐσίας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῶν σταφίδων, αἵτινες εἶναι προωρισμέναι, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὕτω καὶ νῦν, νὰ λάβωσιν εὐρυτέραν ἔτι ἀνάπτυξιν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ζωικῆς οἰκονομίας.

Π. Χ.

(ΑΜΑΛΗΙΟΝ)

ΕΘΝΙΚΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΚΟΡΑΣΙΩΝ.

Τὸ καθίδρυμα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1855 σύμπραξιν ἀφ' ἑνὸς ἰδιωτῶν, ἐν οἷς διαπρέπει τὸ ὠραῖον φύλλον ὑπὸ τὸν εἴτλον «Φιλανθρωπικὴ ἔταιρία Κυριῶν» καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς πρώην βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας φέρει καὶ τὸ ὄνομα, ἐπισήμως μὲν μέχρι τοῦ 1862, ἐν τῇ

κοινῇ δὲ χρήσει καὶ κατόπιν ὡς ἀπὸ ἀναμνήσεως, τὴν ὁποίαν εἰσέτι δὲν ἐξήλειψεν ἢ ὀπωσοῦν μακρὰ καὶ ἀγνώμων δευτέρα ἐπωνυμία. Σκοπὸς τοῦ καθιδρύματος τούτου εἶναι ἡ προστασία τῶν πατρόθεν καὶ μητρόθεν ὀρφανῶν θηλέων τῆς πενομένης τάξεως τοῦ λαοῦ, καὶ ἡ μόρφωσις αὐτῶν εἰς φρονίμους καὶ κοσμίας παρθένους, χρηστὰς οἰκοκυράς, χρησίμους καὶ ἀγαθὰς εἰς τὴν κοινωνίαν γυναῖκας (ἀναφέρουσι τὰ ἄρθρα 14 καὶ 10 τοῦ α' καὶ β' τῆς προμνησθείσης ἑταιρίας καταστατικοῦ).

Ἡ οἰκονομικὴ βᾶσις, ἐφ' ἧς ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις τὸ ὀρφανοτροφεῖον τοῦτο εἶναι διπλῆ· ἀφ' ἑνὸς δωρεαὶ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐνιαύσιαι ἐταιρικαὶ συνδρομαί. Μικρᾶς σημασίας εἶναι τὰ εἰσπραττόμενα τροφεῖα ἀπὸ κορασιῶν ὑποτρόφων, ἐκ τοῦ ἑτέρου γονέως ὀρφανῶν, ὄντων καὶ τοιούτων ἐπίσης δεκτῶν. Ἡ πρώτη ὁδὸς τῆς γενναιοδωρίας εἰσεκόμισε ταχέως εἰς τὸ καθίδρυμα 927 121 δραχμὰς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν 515 582 ἀνήκουσιν εἰς 13 δωρητὰς ποσῶν ὑπεράνω τῶν μυρίων δραχμῶν, αἱ δὲ 411 539 εἰς 758 δωρητὰς μικροτέρων ποσοτήτων. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ χρηματικὴ αὕτη ἐργασία συνεπληρώθη ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν (1855—59), ἵνα κρίνη ἕκαστος περὶ τῆς δραστηριότητος τῶν ἰδρυτῶν κυριῶν καὶ τῆς προστατίδος βασιλίσσης. Ἀπὸ τοῦ 1868 μέχρι τοῦ 1874 αἱ ὀλικαὶ εἰσπράξεις τοῦ Ὄρφανοτροφείου ἠκολούθησαν τὴν ἐξῆς ἀνάπτυξιν :

Ἔτος 1868—69	δρ. 64 359	Ἔτος 1871—72	δρ. 69 731
» 1869—70	» 84 254	» 1872—73	» 82 766
» 1870—71	» 77 998	» 1873—74	» 100 346

Ἐν γένει ἡ περιουσία τοῦ καθιδρύματος ὑπελογίζετο κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1874 εἰς πλεόν τοῦ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομ. δραχμῶν, ἐξ ὧν 1 077 000 εἰς μετοχὰς, ὁμολογίας καὶ καταθέσεις, καὶ 472 000 εἰς ἀκίνητα. Τὸ κυριώτερον τοῦ πρώτου κεφαλαίου εἶναι ἐμπειπιστευμένον τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ (884 400 δρ. εἰς μετοχὰς καὶ 40 140 εἰς ὁμολογίας), ἔπεται τὸ ἐθνικὸν δάνειον (61 334), κλπ. Ἡ

κατηγορία τῶν ἀκινήτων περιλαμβάνει τὸ κατάστημα τοῦ ὀρφανοτροφείου (400 000 δρ.), τὸν ναὸν (40 000), τὸ νοσοκομεῖον (30 000), ἀγρὸν ἐν Πατησίοις (2 000).

Ἐὰν μεταβῶμεν εἰς τοὺς καρπούς τῆς οἰκονομικῆς ταύτης δυνάμεως, κατὰ τὸ 1873 — 74 ὑπῆρχον ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ 128 κοράσια, ἐξ ὧν 94 ἀνήκον εἰς τὴν ἐντὸς Ἑλλάδα καὶ 37 εἰς τὴν ἐκτός. Κατὰ τὸ 1855 ἤρχισεν ἡ φιλανθρωπικὴ αὕτη ἐργασία δι' 20 κορασίων. Ἐκτοτε δὲ, ἐπὶ 19 τοῦτέστι ἔτη, τὸ Ἀθηναϊκὸν ὀρφανοτροφεῖον ἀνέθρεψε 349 τὸ ὅλον κοράσια. Ἀφαιρουμένων δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν κατὰ τὸ 1873—74 ὑπαρχόντων, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι 194 κοράσια ἐξῆλθον εἰς τὴν κοινωνίαν κατὰ τὸν προεκτεθέντα τοῦ καθιδρύματος σκοπὸν, ἀνεξαρτήτως τῶν βιωτικῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου περιστάσεων. Ἐν γένει ἡ μὲν εἴσοδος τῶν ὀρφανῶν ἐν τῷ καταστήματι ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν τῶν 5—11 ἐτῶν, ἡ δὲ ἐξοδος δύναται νὰ παραταθῆ καὶ μέχρι τοῦ 18^{ου} ἔτους. Ἴνα δώσω καθολικὴν τινα ἔννοιαν περὶ τῆς μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν κορασίων περαιτέρω τύχης αὐτῶν δανείζομαι ἐκ τῆς λογοδοσίας τοῦ 1872—73 τὰς ἐξῆς πληροφορίας. «Ἐκ τῶν ἐξελθόντων κατὰ τὴν ἐξαετίαν (1867—73) 72 κορασίων, 6 μὲν ὑπανδρεύθησαν, 1 ἐμνηστεύθη, 1 υἱοθετήθη, 1 ἐσύστησεν ἰδιωτικὸν σχολεῖον, 16 ἐτοποθετήθησαν ἐν οἴκοις καλοῖς καὶ 41 ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς προστάτας αὐτῶν.»

Ἡ ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ παιδείσις διαιρεῖται εἰς ἠθικὴν, γραμματικὴν καὶ τεχνικὴν. Διὰ μὲν τὴν πρώτην, ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι βάσις εἶναι ἡ χριστιανικὴ μόρφωσις, διὰ δὲ τὴν δευτέραν αἱ στοιχειώδεις γνώσεις περὶ τὴν καθαρῶς λαλουμένην Ἑλλ. γλῶσσαν, τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν, τὴν πρόχειρον καταστιχογραφίαν, συνοπτικὴν γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν ἐξαιρέτως τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν διδασκαλίαν, περιορίζεται αὕτη εἰς τὴν μαγειρικὴν, πλυστικὴν, ραπτικὴν καὶ κεντηστικὴν. Ἐκ τοῦ μέρους τούτου αἱ περιστάσεις θὰ ὀδηγήσωσι βαθμηδὸν εἰς βιομηχανικωτέραν τὰς ἐργασίας τοῦ καθιδρύματος τροπὴν.

Τὸ γε νῦν ἔχον, τὰ διάφορα ἐργόχειρα τῶν ὀρφανῶν ἐκποιοῦνται καὶ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν, κατατιθέμενον παρὰ τῆ Ἑθνικῆ Ἐραπέζῃ ἢ εἰς ὁμολογίας τῶν ἐθνικῶν δανείων, χρησιμεύει εἰς κατάρτισιν χρηματίου τινος διὰ τὴν ἐκ τοῦ ὀρφανοτροφείου ἐξοδὸν τῶν κορασίων, ἀναλόγου πρὸς τὸ μέτρον τῆς φιλοπονίας ἐκάστου. Τὸ εἰδικὸν τοῦτο ταμεῖον ἀπετελεῖτο κατὰ τὸ 1873—74 ἐκ 34 544 δρ.

Ἐν γένει ἡ μὲν διεύθυνσις τοῦ ὀρφανοτροφείου ἀνήκει εἰς πενταμελῆ ἐπιτροπὴν (τὰ τέσσαρα μέλη κυρίαι), ἐκλεγομένην κατὰ τριετίαν ὑπὸ τῆς Φιλανθρωπικῆς τῶν Κυριῶν ἑταιρίας, ἡ δὲ διεύθυνσις τοῦ καταστήματος καὶ ἡ λοιπὴ κατ' αὐτὸ διακονία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ ἐξῆς προσωπικοῦ: Διευθύντρια (ἐπὶ μισθῷ δρ. 2000 κατὰ μῆνα), γραμματεὺς (δρ. 2000), ἱερεὺς-διδάσκαλος (δρ. 1500), μουσικοὶ (δρ. 600), ἰατρὸς (δρ. 800), ἐξ διδασκάλισσαι (δρ. 1000, 400, 200 καὶ 150), νοσοκόμος (δρ. 350), ὑπηρέτρια, μάγειρος καὶ πλύστρα (ἀνά δρ. 300), βοηθὸς (δρ. 160), θυρωρὸς καὶ κηπουρὸς (ἀνά δρ. 300). Ἐκ τῆς τελευταίας λογοδοσίας ἐξάγομεν ὅτι εἰς μισθοὺς προσωπικοῦ ἐδαπανήθησαν κατὰ τὸ 1873—74 δρ. 15 656 $\frac{1}{2}$, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπὸ συγχύσεως τῶν κονδυλίων δὲν δύναται νὰ διακριθῆ, τὸ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν νοσηλείαν περιληφθὲν ἐν αὐτοῖς ποσόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς λοιπὰς τοῦ ὀρφανοτροφείου δαπάνας, ἡ σπουδαιότερα ἀνήκει εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ καταστήματος, εἰς τὴν ὁποίαν κατηναλώθη τὸ σπουδαῖον καὶ κάπως δυσανάλογον ποσὸν δραχμῶν 39 990. Κατόπιν ἔρχεται ἡ εἰς τροφήν τῶν ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ δαπάνη ἐκ δραχ. 29 444. Ὁ ἱματισμὸς ὑπελογίσθη εἰς 8 244 $\frac{1}{2}$, τὰ ἀναγκαῖα σκεύη καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις αὐτῶν δρ. 3 899, τὸ ὑλικὸν (ξύλα, ἄνθρακες, πετρέλαιον κλπ.) δρ. 1 709 $\frac{1}{2}$, τὰ διδακτικὰ βιβλία δρ. 234, τὰ ἔκτακτα δαπανήματα δρ. 3 273.

Ἡ ἐν ἔτει 1873—74 ὀλικὴ τοῦ ὀρφανοτροφείου δαπάνη περιέλαβεν 82 660 $\frac{1}{2}$ δρ. ὥστε, ἐὰν ἀναλογήσωμεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν συντηρηθέντων κατὰ τὸ ἔτος

τοῦτο 128 κορασίων, ἕκαστον ὀρφανὸν ἀντιστοιχεῖ πρὸς δρ. 645, 70. Τὸ ποσὸν τοῦτο, συγκρινόμενον πρὸς τὰ ἐν ἄλλοις ὁμοειδέσι τῆς Εὐρώπης καταστήμασι, περιέχει ἱκανὰ στοιχεῖα εἰς μείζονα ἔτι ἐπίδοσιν τοῦ πρακτικοῦ ἐν τῷ καθιδρύματι σκοποῦ, ὅστις εἶναι τόσον εὐρύς, ὥστε πρέπει νὰ συγχαρῶμεν ἰδιαιτέρως τὸ ὄραϊον τῆς Ἑλλάδος φύλον καὶ ἔνεκεν τῆς πρωτοβουλίας καὶ ἔνεκεν τοῦ πνεύματος τῆς συνεχείας περὶ τὴν ὅλην οἰκονομίαν τοῦ προκειμένου ἐξόχως κοινωνικοῦ ἔργου του.

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α .

Τὸν προσεχῆ μῆνα καλεῖται ἐκ νέου ὁ λαὸς εἰς ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ. Ἡ δύναμις τῶν ἰδεῶν, ἣτις ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἐξ ἅπαντος θὰ λειτουργήσῃ ἐν τῇ κάλπῃ τῆς ἐκλογικῆς συνειδήσεως. Δὲν πρόκειται περὶ σωτηρίας προσώπων, ἀλλὰ περὶ σωτηρίας τοῦ πολιτεύματος, τὸ ὁποῖον δεινῶς προσέκρουσε.

— Μεταξὺ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἐνασχολήσῃ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἔθνους προετοιμαζόμενον ἤδη νομοθέτην, τὸ οἰκονομικὸν κατέχει κρισιμωτάτην θέσιν. Ἐνῶ δὲ τοῦτο εἶναι καὶ αἷτιον καὶ ἀποτέλεσμα τῶν ὄλων τῆς κοινωνίας ὄρων, συγχρόνως ἀποτελεῖ καὶ τὸν κρημνὸν, ἐφ' οὗ θὰ συντριβῇ ἡ πολιτεία ἡμῶν, ἐὰν ἐπὶ τέλους δὲν δυνηθῇ νὰ εἰσάξῃ τὴν κανονικὴν ζωὴν τῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν πόρων τῆς.

— Αἱ ἀρχαὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ καθολικὸν δίπλωμα τῶν κινούντων τὴν πολιτικὴν τῶν ἐθνῶν μηχανήν. Δὲν εἶναι τέχνη τοῦ πλουτεῖν, ἀλλ' ὁδηγὸς πρὸς τοὺς αἰωνίους νόμους, ἐξ ὧν ἀπορρέει ἡ εὐδαιμονία τῶν ἐπικρατειῶν.

Ἐν Ἀθήναις, 4 Ἰουνίου 1875.